Kaina 10 Pf.

Nr. 12 (1174) Vilnius, 1943 m. kovo 20 d.

ŽINIOS

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*
Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jezuitų g-vė Nr. 3
Telef. per Vilniaus karišką: Vyr. redaktoriaus — 49. Redakcijos ir administracijos — 41. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spausdinamas „Švyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

PERGALĖ RYTŲ FRONTO PIETUOSE

Atsiimtas Charkovo miestas

Per tris dienas nuskandinti 47 laivai

Su pergale baigus žiemos mūšį tarp Dniepro ir Doneco, kuris paverte niekais bolševikų viltis atgauti Ukrainą, vokiečių kariuomenė toliau tęsė savo puolimus Charkovo kryptimi. Kariuomenės ir SS ginklo batvuočių bei grenadierių junginiai prie miesto pralauže gilias priešo apsaugines pozicijas ir kovo 11 d. iš kolių pusių įsibrovė į miestą. Po smarkių kautynių gatvėse, kovo 14 d. iš priešpuolis baigtas žymiu laimėjimu, kuriuo per kelias savaites trukusias kovas priešas pietų kažtuomenės grupės nubloškas anapus Doneco. Po keletą dienų trukusių sunkių kovų aviacijos smarkiai remiami ginklo SS junginiai atgavo Charkovo miestą apsupamuoju puolimu iš šiaurės ir rytų. Dar nežinomi priešo nuostoliai žmonėmis ir karo medžiaga. I pietryčius nuo Charkovo apsupta viena priešo pajėgų grupė.

Kaip Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė kovo 13 d. pranešė, vokiečių divizijos plačiu frontu puola į vakarus nuo Belgorodo. Buvo paimti Bogoduchovo, Achtirkos ir Graivorono miestai.

Toje srityje toliau atkakliai kovojantis priešas buvo nustumtas į pietus. Kontratakuojantis sovietų junginys buvo sustabdytas ir sunaikintas. Buvo šturmu paimtas Borisovkos miestas. Vėlesni stiprūs sovietų priešpuoliai nuėjo niekais.

Dėl per pastarąsias savaites patiriių sunkių nuostolių sovietų puolimai Orlo kautynių ruože žymiai susilpnėjo. Nepavyko paskiri silpnesni puolimai. Greitam priešpuoliui panaudoti vokiečių junginiai kovo 11 d. sunaikino du sovietų pulkus.

Per frontui sutrumpinti atliktus judesius, iš pagrindų sunaikinus visus karinių požiūriu svarbius įrengimus ir priešį ištisas savaites išgabenus karo reikmenis bei aprūpinimo gėrybes, naktį į kovo 12 d. be kovos buvo evakuotas Viazmos miestas.

Staraja Russa kovų ruože po stiprausartilerijos paruošimo, keniant šarvuočiams ir kovos lėktuvams, priešas vėl pradėjo pultį. Puolą sovietai atremti per atkaklias kovas.

Ilmeno ežero kovų ruože panaudodamas stiprias pajėgas priešas mėgino pralaužti vokiečių pozicijas. Puolimai sugniužo į stiprią visų gyvybės ginklų ugnį, iš dalies gi per atkaklias kovas vyras priešą vyrą.

Nuo kovo 1 iki 10 d. Rytų fronte kariuomenės ir SS ginklo junginiai 773 sovietų šarvuočius sunaikino, paėmė arba tiek sužalojo, kad jie nebegalėjo judėti.

Iš Tunizijos fronto pranešama tik apie žvalgybinių dalinių veiklą.

Prie Olandijos kranto sargybiniai laivai turėjo visą eilę sėkmingų naktinių kautynių su britų torpedinais ir artilerijos greitaliviais. Jie naskandino tris greitaliivus, dar du padegė ir vieną sunkiai sužalojo. Kanale kita sargybinių laivų flotilja atmušė 12 priešo greitaliivų puolimą, du iš tų greitaliivų nuskandino ir dar du padegė. Nuskendo vienas mūsų laivas. Iš abiejų Kanalo pusių į kautynes įsikišo toli mušančios baterijos.

Britų lėktuvai naktimis puolė Vakarų Vokietiją, ypač Esseno, Stuttgarto, Bottropo ir Duisburgo miestus. Gyventojai turėjo nuostolių. Žymios žalos padaryta ypač gyvenamiems kvartalams. Naktiniai naikintuvai ir priešlėktuvinė artilerija numušė daug angių bombonešių.

Naktį į kovo 12 d. sunkųjų kovos lėktuvų junginiai smarkiai puolė New Castle uostą ir miestą, esantį Angilijos rytiniame pakraštyje. Viena greitųjų kovos lėktuvų junginys kovo 12 d. anksti rytą puolė Londoną pažeme, iš visų ginklų šaudydamas, paskrėdo miesto sritį ir, numetęs daug sunkių sprogstamųjų bombų, be nuostolių sugrįžo atgal.

Naktį į kovo 13 d. greitųjų kovos lėktuvų junginys smarkiai puolė laivų statyklų vietovę Sunderlandą. Naktį į kovo 16 d. svarbų britų aprūpinimo uostą ir laivyno bazę Grimbsy.

Kaip nepaprastu pranešimu kovo 12 d. paskelbta, mūsų povandeninių laivai per paskutines 24 valandas iš Viduržemio jūros, Šiaurės Ledijūrio ir Atlanto vandenyno vėl pranešė apie didelius savo laimėjimus.

Viensuolica didelių laivų, 75.000 brt talpos, iš tiekimo laivyno Šiaurės Afrikai, Sovietų Sąjungai ir Angilijai baigė savo kelionę jūrų dugne. Buvo torpedoti dar keturi garlaiviai.

Tuo būdu per tris dienas iš eilės paskelbtuose trijuose nepaprastuose pranešimuose paskelbtieji mūsų povandeninių laivų nuskandinimų laimėjimai siekia 47 laivus, bendros 282.000 brt talpos.

Kovo 15 d. vėl buvo paskelbta, kad vokiečių povandeninini laivai vėl nriešui sudavė smūgį. Tiesa Pietų Amerikos rytų pakraščiais jie puolė vieną stipriai apsaugotą lydimąją viliešinę. Paskandinti 7 garlaiviai 49.000 brt. talpos, dar vienas gi torpeduotas, kurio skęstant dėl stiprios gynybos negalima buvo pastebėti. Be to, kitose Atlanto karo veiksmų srityse paskandinti dar 7 laivai 43.000 brt. talpos. Tuo būdu iš viso 14 laivų bendros 92.000 brt. talpos savo kelionę į Angliją vėl baigė jūros dugne.

BERLYNAS. NL Penktadienio rytą puolant Londono miestą kaip Reuteris pranešė, vokiečių bombonešiai ties miestu skrido beveik pro namų stogus ir numetė daugybę bombų įvairiose srityse. Daugybė žmonių buvo užmušta. Bombos nukerto ir į gyvenamuosius kvartalus. Vokiečių lėktuvų giniklai be atvangos šaudė. Po to puolėjai puolė geležinkelių įrengimus, numesdami bombų ir apšaudydami įėjimus, taę žmonės, kurie vyko į darbą, sugriuvo ant žemės. Po to lėktuvai pasroše ties prekybos kvartalais ir daug bombų numetė į krautuves. Ir ten paderyta didelių nuostolių.

Savisaugos Dalių karys sargybojė.

Vokiečių kovos lėktuvas Do 215

UŽSIENIO ŽINIOS

BUKAREŠTAS NL. Ryšium su Angilijos užsienių reikalų ministerio Edeno lankymusi Vašingtone Rumunijos oficiali žinių agentūra „Rador" paskelbė tokį pranešimą:

Iš Vašingtono gautomis žiniomis, netikėtas angilijos užsienių reikalų ministerio Edeno atvykimas į Jungtines Valstybes ten sukėlė tam tikrą musistebėjimą. Tatai įdomiai nuvokia vienas pranešimas iš Maskvos, kuris penktadieniо vakare buvo gyvai svarstomas Ankaros diplomatiniuose sluoksniuose. Remiantis tuo pranešimu, Sovietų Sąjungos vyriausybė trečiadienį Londone pavedė paklausti, ar Angilijos vyriausybė sutiktų, kad Sovietų Sąjungos užsienių reikalų liaudies komisaras Molotovas tučtuojau atvyktų vizito aptarti aktualioms politinėms problemoms. Sovietų Sąjungos ambasadorius Londone Maiskis Angilijos užsienių reikalų ministerijoje gavęs atsakymą, kad Angilijos vyriausybė, nors ir labai angailestaujanti, šį momentą negalinti priimti Sovietų Sąjungos valstybės vyro, kurio atsilankymas bet kuriuo kitu laiku būtų labai pageidaujamas, nes ministeris pirminninkas dėl nesveikatos dar negalįs vesti politinių pasitarimų, o užsienių reikalų ministeris staiga turėjęs vykti į neatidėtiną kelionę.

BERLYNAS. Didvyrių paminėjimo diena šiais metais bus šventiejam sekmadienį, kovo 21 dieną. Kariuomenės diena bus švenčiama kovo 28 dieną.

ROMA. NL Pirmininkaujant Dučei, fašistų partijos vadovybė, kaip Stefanio agentūra pranešė, buvo susirinkusi posėdžio, kuriame buvo padaryta įvairių nutarimų, susijusių su karo meto reikalaimais.

STOCKHOLMAS NL Kaip Reuteris naktį į šeštadienį pranešė, Angilijos užsienių reikalų ministeris Edenas, Jungtinių Valstybių vyriausybei reikalaujant, atvyko į Vašingtoną.

ŽENEVA NL Nuo Jungtinių Valstybių ambasadoriaus Maskvoje Standley pareiškimo Jungtinių Valstybių visuomenė atsidūrė santykių tarp Vašingtono ir Maskvos išaiškinimo ženklo. Remiantis ligšiolinials atgarsiais, girdimais Jungtinių Valstybių visuomenėje, tenka laukti, kad ambasadorius Standley tik su varžu galėtų išlikti, sako dabartiniame poste Maskvoje. Visuomenėje jaučiamas didelis pakrikimas ir didelis nuomonių skirtingumas, vertinant sovietų Sąjungą. Atrodo, kad Rooseveltas vilnos politikos sumetimais aiškaus pasisakymo nori išvengti.

STOCKHOLMAS NL Reuterio pranešimu iš Baca Grande (Floridoje), šeštadienio rytą po trumpos ligos mirė žinomas amerikiečių bankininkas ir multimilijonierius Morganas.

ISTAMBULAS. NL Susitarę su angių valdžios organais, gaulistai uždarė Damaske mokyklas, kurių mokiniai buvo pristėję prie neseniai įvykusių demonstracijų. Buvo suimta 120 studentų, kalinamų viešosios tvarkos ardymu. Tolde pat kalitinimai buvo iškelti prieš 30 nacionalistų bloko narių, jų tarpe prieš kelis advokatus ir gydytojus. Daugumos jų buvo ištremta. Sirijos laikraščiai įspėjo gyventojus nerugšti demonstracijų gatvėse ir streikų.

TOKIO NL Rangūne gautomis žiniomis, Kalkuta šiuo metu plina Jungtinių Valstybių karelvių. Dėl išimtinių amerikiečių pravestų rekvizicijos priemonių daugelis miesto gyventojų buvo priversti išsikelti iš savo butų. Jau uždaryta daug pradžios mokyklų.

ISTAMBULAS NL Istambulo rytinė spauda trečiadienį svarsto Inonės persirikimą Turkijos valstybės prezidentu. Pusiau oficialus laikraštis „Ulus" rašo, kad Inonės vardas esąs susijęs su režimo pastovumu tautos vienybe ir su aspriklausoma Turkijos politika. Be to, už Turkijos sienų Inonės vardas yra turkų garbės ir jėgos simbolis. Jį išrinkusieji 435 atstovai buvę lydimi 18 milijonų žmonių simpatijos ir pasitikėjimo. Kraštui reikią ligos ramybės, kaip Vakarų civilizacijai reikią ilgo taikos ir pasitikėjimo laiko

---

Pašauktųjų registracijos vykdymas Lietuvoje dėl tam tikrų intelektualinių sluoksnių įtakos buvo neigiamai paveiktas.

Tuo metu, kai estai ir latviai, savaime suprasdami savo pareigą, įsijungė į kovą su bolševizmu — ar tai fronte, ar tai savoj tėviškėj — šios valandos reikalavimas Lietuvoje nebuvo lygiai suprastas.

Atsakingieji asmenys tuo ne tik nusikalto prieš Europos tautų bendruomenę, bet ir prieš savo lietuvių tautos interesus, tautos, kuri pagal savo geografinę padėtį bolševizmo daugiau yra grasoma, negu vokiečių tauta, kuri savo visas jėgas mobilizavo totaliniam karui.

Todėl nuo Lietuvių Legijono steigimo atsisakoma.

Registracija ateityje vyks tik darbams kariuomenei ir karo ūkiui.

Griežtoms bausmėms išvengti kiekvienas pašauktasis privalo registruotis ir stoti į darbą.

Kad būtų apsaugota sveikai galvojanti lietuvių tautos dauguma nuo pragaištingos tam tikrų politikuojančių intelektualinių sluoksnių įtakos ir būtų užtikrintas tolimesnis darbo prievolės vykdymas, Reicho Komisaras Rytų Kraštui įsakė vykdyti čia skelbiamas priemones:

1. Universitetas su visais savo skyriais tuojau uždaromas. Lietuvių švietimo reikalams paskirtas ypatingas igaliotinis.

2. Reprivatizacijoje galės dalyvauti tik tie asmenys, kurie patys arba kurių šeimos prisideda prie kovos su bolševizmu.

3. Kas vengia darbo prievolės arba kas padeda kitiems darbo prievolės išvengti, susilauks griežčiausių bausmių.

Dėl šių priemonių kaltos sąlygos, kurias iššaukė atskiri politikuojantieji asmenys Lietuvoje. Izoliavus šiuos asmenis, reiškiama viltį, kad sveikoji lietuvių tautos dalis, saugodama savo tikruosius interesus, ir neveikiama trumpareigių ir egoistinių gaivalų paseks gerą estų ir latvių pavyzdį ir pilnomis jėgomis prisidės prie savo tėviškės išvadavimo.

Tolimesnį žygiai visiškai priklausys nuo šito darbo įnašo.

Kryžiaus kelias

(IŠ KARO DIENORAŠČIO)

1941 m. birželio 23 d. Dar vis nesinori tikėti, kad karas, kad dvi didžiūlės valstybės yra išstatę savo ginčus karo arenoje. Čia, Minske, dar visai ramu, tik jaučiamas kiek didesnis promnių ir mašinų judėjimas, kai tuo tarpu Vilniuje jau vakar po pietų teko paraguati „dovanų" iš dangaus. Pirmosios bombos užtiko mane Vilniuje, Karininkų Namovės kieme (Gedimino gvėj). Tai buvo trys smigimo bombonešiai, nuo kurių bombų sprogimo mano mašinoj išvyrėsi langai. Dar ir šiandien pasikraptęs ištraukiu iš už kaklo vieną kitą stiklo gabalą.

Minske labai daug pabėgėlių. Stai ir Vilniaus miesto kelevinai autobusai pilni priešėdę išsigandusių žydų ir kitokių gal ir už, bėgančių nuo vokiečių.

Susirūpinu savimi. Svarėges sausainių porcija su geru gabalu džiovintos žuvies (sausas davinys kelionei), prapadedu planuoti grįžimą atgal į Vilnių. Iš karto susidursiu su didžiule kliūtimi — stoka benzino. Iš Vilniaus vakar išvykom trys mašinos, bet benzino atsarga buvo eilinio P. mašinoj. Mintas eilinis yra kažkur dingęs ir tokioje kamšatyje ji surasti — laimės dalykas. Amroji mašina, kurią vairuoja eil. G., ką tik grįžo, iškrovusi daiktus iš žmonės. Reikia surasti trečiąjį mūsų draugą arba šiaip kur nors gauti benzino, o tada... Tiesa, prie mūsų dar vis sukinėjasi kartu iš Vilniaus atvykęs rusas Itn. Skuridin, bet ji apstatyti nieko nereikėtų.

Prieina šiek tiek užkandęs eil. G. Pasiteiraujų, ar jis kur nematęs eil. P., bet veltui. Nusprendžiam laukti toliau.

Vokiečių lėktuvai. Miestas plyšta nuo sirenų. Pirmosios bombos į Minską. Nešiūrėdami priešėktuvinės apsaugos, vokiečių lėktuvai sveikinasi taikliai sodina bombas į svarbesnius karinius taikinius.

Banga po bangos puolamas miestas iš oro. Kyla gaisrai, kurie greit pačiasi, nes mieste labai daug medinių pastatų („lūšnų", tikslius pasakius). Ieškodami apsaugos, važiuojame tolau nuo miesto centro į pakraštį.

Birželio 26 d. Stovime aple 5 km į rytus už Minsko, kariniam miestelyje (vojennyj gorodok). Iš rajono be leidimo išvažiuoti neleidžia. Retkarčiais vaižinam į degantį miestą ir iš ten vežiojam maisto produktus. Savo treičojo draugo tir ir nesuradom — jo likinas nežinomas. Benzinu jau apsirūpinom, bet kas iš to — su mašinom nešleidžia vienų. Begtumėm palikę mašinas, bet mums, silpnai mokantiems rusų kalbą, pavojingas: kiekvienas šiek tiek įtartinas asmuo sulaikomas, neišeina be paraštės diversantas, o tada jau likimas aiškus.

Žugulovjon kitokį bėgimo planą. Kada mums reikės vykti į miestą produktų parvežti, G. pasakys, kad jo mašina netvarkoj ir pasiliks, o aš išvažiuosiu. Pasilikęs kaip noro bandys pabėgti iš rajono su mašina ir sutarnoj vietoj lauks manęs. Aš, grįžęs iš miesto, paliksiu mašiną, atvyksiu į sutartą vietą ir bėgsim.

Sutarta — padaryta. Rusai, nesuprasdami mūsų kombinacijos, lieja sargybiniams prie vartų išleisti pasilikusią mašiną ir su manim išvažiuoją.

Minske dėl smarkiosios bombardavimo užtrunkame iki nakties. Grįžtame jau sutemus. Eil. G. nėra. Iš dėlangos no smarkiai plakančia širdimi jaučiu kišenes šiek tiek sausainių ir bėgu į sutartą vietą. Dairausi ir šen ir ten, bet jo jau nėra. Matyt, pagalvojo, kad aš neatvyksiu ar esu sulaikytas, ir išvažiavo be manęs.

Grįžtu vėl prie savo mašinos, sėdu į kabiną ir susimąstau. Išvargęs po kelių nemėgstų naktų užmeg.

Birželio 27 d. Pabundu jau aušant nuo bombų sprogimo. Bombardoja mūsų rajone esančias kareivines. Užvedu mašiną ir pasimandėdamas sapnyšiu išsprunku į Minską. Dabar jau tikrai ištikusi, lieka tik pravažiuoti laimingai per miestą. Bet... laimė ir šį kartą nenusišypsa.

Tik įvažiavęs į miestą turiu sustoti. Gatvė ties geležinkelio pervaža užtvenkta mašinomis, kurios lankia, kol traukinys praeis.

Staiga iš kažkur atsiranda du politrukai ir klausia mane:

— Jūsų dokumentai? Kur važiuojate?

Dokumentų, išskyrus kelonės lapelį, neturiu jokių.

— Maisto produktų iš miesto parvežti, — atsakau daug negalvodamas.

— Atgal! — įsakančiai šaukia vienas politrukų.

— Negaliu! — irgi griežtai atrėžiu.

— Aš jums įsakau! — ir pamatau juodą nagano vamzdžio kiaurymę.

Angrėžiu mašiną ir — neseglėjo nė apsižvalgyti — pilna mašina moterų ir vaikų. Vienas politrukų su nagan rankose seda šalia manęs ir liepia važinoti Mogiliovo link.

— Stai tau ir pabėgau! — piktai pagalvoju, bet vis dėlto nuo pabėgimo neatsisakau.

Pravažiavus keletą kilometrų, motoras pradeda šaudyti ir pagaliau visai sustoja. Kliūti supranutn iš karto — degimas netvarkoj, ir nutariu tuo pasinaudoti. Apžiūriu motorą ir tyčia neįjungęs degimo bandau užvesti, kiekas neišeina. Paraštas vairuotojas padėti rankena Apie 20 min. dirbame abu sušilę, bet motoras tylį, kaip niekur niekto.

Moterys pradeda nerimauti, Staiga politrukas smarkiai susikeikia ir atsistojęs ant kelio bando sulaikyti praėjusią vokiečių mašiną.

— Tur būt, nori persodinti moterių į kitas mašinas, o mane paliks čia vieną ant kelio, — slapta džiaugiuosi.

Viena moteriškė ja ir politrukas šaukia jos šoferį. Liepia apžiūrėti mano mašiną, kas yra netvarkoje. Sis patikrina degimą, visa kita ir liepia bandyti užvesti. Aš, vėl neįjungęs degimo, nieko negaliu padaryti.

— Kontaktus reikia pravalyti, — suorma russ ir, pravalęs juos, sėda pats į kabiną užvesti. Įjungia degimą ir motoras iš karto suūžia.

— Stai kaip reikia! — pasidėžiuodamas sako man ir sveima pirs savo mašinos.

Aš patraukiu pečiais, lyg ir stebėdamasis jo sumanumu, sėdu ir važiuoju Minsk.

Birželio 28 d. Mogiliovas. Po sunkios kelionės, kurios metu man teko ir visai arti pajusti bombų sprogimus, vyriausi rusų lėktuvai, matyt, per apsirikimą, buvau net iš kulkosvaidžio apšaudytas, vėl nusikraviau politruku ir ieškau būdų grįžti atgal. Politrukas nurodė kur galiu gauti benzino, o pats sėdo su pabėgėliais į traukinį ir išvažiavo Maskvos link.

Ieškau benzino. Ties komendantūra sulaiko kažkokis uniformuotas žydas, kurį tik vėliau pažinau — tai buvo pulko komisaras. Jis sėda į kabiną ir pieja važiuoti jo nuorydymu. Iš paskos vyksta dar kelios mašinos, panašiu būdu sulaikytos.

Atvykstame prie kažkokių miesto sandėlių, išlaužiame duris ir prisikrovę pilnas mašinas (jų buvo 5) važiuojame į mišką, esantį apie 10 km į rytus už Mogiliovo.

Tik atvykus į vietą sužinau, kad aš ir visi kiti esame paimti i Vakarų fronto štabo „vojentorgą".

— Na, dabar jau netaip lengvai beišbėgsiu! — pagalvoju, — štabas su kitų, pasiūkusių Lietuvoje — didelėm klausimu stoja prieš akis. Vaizduojuosi laisvą Lietuvą, džiūgaujančius lietuvių veidus ir galiūnus, negėdamas džiaugtis kartu su visais.

Jau ir čia, štabe, tai kurie žaliba, kad, girdi, Lietuvoje gyventojai apsaudę besitraukiančius rusus. Aš tylu, slopindamas džiaugsmą ir stengiąsi neišsiduoti.

Liepos 4 d. Šiandien tam tikri štabo organai susidomėjo mano asmeny.

— Buvau pasiaukęs pas kažkokius politrukus ir įvairiai kamantinėjamas, jiems rūpėjo, ir ką aš esąs, kas toks ir kt. Tarp kitko užduodė nešioti lietuviškų vėliavą. Tvirtėjau pasirengęs rusiškai, nes apranga jau Mogiliove buvau gavęs. Dabar ir tikras tėvas manęs nebepažintų, kaip pakeitę mane šie skarmatai.

Liepos 6 d. Buvau Smolenske parvežti prekių. Turėjau progos pažiūrėti miestą. Jau iš pirmųjų vilgsnių krinta į akis miesto senumas. Kaip ir Minske, čia daug medinių lūšnų, kurios labai biauroja bendrą vaizdą. Miestas yra ant kraštinės Dnieprasa, per kurį veda du tiltai.

Prie vienos maisto krautuvės pamatau ilgą virtinę moterų, laukiančių pirkti duonos. Paklausiu vieną, po kiek duonos galima nupirkti.

— Duoda po 300 gramų visnam piečkėjui, bet jei nori daugiau, stok antrą kartą į eilę!

Pažvelgiu į eilės galą ir pagalvoju, kad vargiai šiandien antrą kartą ką gautum.

— Stai tau ir rojus!

Liepos 9 d. Vis dėlto lietuvio negėjo pabėgęs štabe. Štabo jaukė pedunoti mašina rusų soferiui, o mane tę jokių paaiškinimų šiandien rytą pristatė į Smolensko karinį komisariatą. Sino jų nuolėgimu norėta pasiųsti man bloga, bet išėjo atvirkščiai. Iš čia daug greičiau galima pakliūti į frontą, kaip iš štabo. O ten jau — pamatysim.

Pilnas komisariato rajonas ką tik mobilizuotų 45—50 m. amžiaus vyrų. Mus rikiuoja, išskiaido, vėl rikiuoja. Tvarkos nė už kapeiką. Pats nežinai, ar čia turgus, ar kariškoji armija. Tėl visos netvarkos, atrodo, daugiausia kalta vadovybė, kurį ir negalvoja jos pašalinti.

Liepos 11 d. Po dvieju dienų vedžiojimų ir rikiavimų, pagaliau esame suskirstyti į dalis ir dalinius. Patekau į 3 atsargine bataliono kuopą. Keli iš tos kuopos bataliono, kurių viename esu ir aš, apie 14 km į pietus nuo Smolensko, vienoje gražioje stotyje iš nsandėlių į vagonus krauname avižas. Darbas nėra lengvas, o maistas ne per geriausias — pora šimtų gramų duonos ir šiek tiek žuvies dienai. Keli iš tos žuvies — negalime suprasti.

(B. d.)

V. B-is

Paskutinieji iš Stalingrado

P. K. Naktis apsnigtoje Rytų Ukrainos geležinkelio stotyje. Oras vėl švepia aspinu, aplinkui kvepia geležinkeliu, sudegusių anglių ir ūgaravusio vandens mišiniu. Iš ten, kur keletą šimtų metrų toliau kelios atskiros ant aukšto stulpo pakabintos lempos skleidžia blankią šviesą ant karinių ramyų, mūsų ausis pasiekia švilpnių signalai, garavežių prunkšimo garai ir dusliai kratabinamo vagonų susidūrimo atgarsiai. Tenai sudaromas koks nors eilėonas. Aplink tamsu, šalta, šlifu, labai nejauku. Tarp stovinčių vagonų kaip mūro siena ant laisvų bėgių įsiterpia ilgas traukinys. Atvyko jau laukiamas sanitarinis traukinys.

GYDYTOJAS

Iš barakų pusės artėja per bėgius siūbuojančių žibintuvų šviesos. Ir šviesos pusiau pravertų prekinių vagonų durų skverbiasi silpna šviesos, kurios fone šokinėja tamsūs siluetai. Ir trupučiu uždengia tai, kas vagonų viduje slepiasi. Žvilgsnis pro durų plyšius atidengia mums nuotaikingą vaizdą. Lyg aplink stovyklos laužą, ten sėdi arba guli kariai aplink raudonai įkaitintus petkus. Iš po juų milinių ir kerpurių matyti balti tvarsčiai, o pas kai kuriuos tie tvarsčiai matyti vietoje pilių rankovių arba kelnių.

Staiga stotyje, kuri kartu yra ir tiekiamčė, subruzdo judėjimas. Gydytojas, lydimas apkrauto tvarsliava ir vaistais kareivio, pereina visus vagonus. „Ar reikalingas naujas tvarstis?", „Ar pas jus viskas tvarkoje?" — galima išgirsti jo klausimus. Išduodamos skausmus mažinančios tabletės. Pamažu vizituojantieji nueina toliau į kitus vagonus.

Belaisviai tempia prie traukinio gaišuojantį katilą. Viena sesutė, apsitaisiusi kailio kepure, storu apsiaustu, aulinais batais ir dideliėmis kumštinėmis pirštinėmis ant rankų, prieblandoje atsistojusi prie vagono durų, sena ir didelis semtin. Kruopų sriuba. Kita užpakaly jos iš didelio pieno bidono pila kavą į gertuves. Porcijomis dalinama duona, sviestas, dešra, saldainai ir cigaretės. Motorysu N. N. S. V. Zenklitukais ant patų atlapų kiekvienam sužeistajam paduoda į vagoną po dėžutę šokoladi. Ir saldainių. O laukc vaižia šaltis ir vėjas. Tuo laiku kaimyninėsi bėgiais fronto kryptimi rieda ilgas, sunkvežimiais apkrautas traukinys.

Vagono, kuris iš lauko pusės kreida atžymėtas didele skaitline „7", viduje yra subruzdo vakarieniauti. Atrodo, lyg žmonės sėdėtų kokiame gyvenamame bunkeryje — fronte. Du vyrai, apstoję pečiuką, dūzno dvonos rieknes ant karšto pečiuko metalo. Kiti guli arba sėdi ant šlentų sutaisytų gultų ir ragauna saldainių dėžutėse rastus saldumymus.

LĖKTUVAIS ISGABENTI

Dabar ir vėl prasideda trumpi atskiri paskiabėjimai. Visi jie sukasi apie paskutinųjų dienų ir savaičių įvykius ir pergyvenimus. Vėl liksnuojami vietovių pavadinimai, kaip stotys Gumrak, Gončarovo tarpelis, Gorodišče, traktorių fabrikas, Carico selenis, Betomnico aerodromas. Su tais vietoviųjų pavadinimais je yra taip susauę, kaip su savo tėvišės apylinkėmis. Pagėbinio sanitarinio traukinio 7 vagone, kaip ir liksnuose, yra paskutinieji iš Stalingrado sužeistieji, kurie dar sausio 22 ir 23 dienomis lėktuvų pagalba galėjo būti išgabenti iš katilo.

Ju tarpe yra puskarininkis H., dūkninko sūnus iš Bayreut apygardos, priklausęs vienai Vienos pėstininkų divizijai. Jis jau šešis mėnu karinuomenėje. Be jo, dar trys broliai yra fronte. Prie išbukusio munduro jis nešioja pėstininkų arčimųjų kautynių ženklą ir geležinį kryžių. Jis negali atsidžiaugti šia dovanėle — šokoladu. Pradžioje jis gulėjo šaurinėje dalyje ir veliau vakarinėme fronte, kol jį kliudė skevedra į šoną.

ALKIS, SALTIS, VĖJAS

„Pasiutusiai mus susilpnino maisto trūkumas. Sunkiesiems giekiame nebeturėjome municijos. Pakankamai municijos turėjome tiktai grobio pamtiems granatsvaidžiams. Jei ir jos kartais pritrūkdavome, mes vėl pasimdavome iš bolševikų. Bet tokiais atvejais, be abejo, nepasisekė tanko. O nuo sausio 10 d. maždaug prasidėjo stiprūs šalčiai ir prakeiktas vėjas pradėjo pūsti. Vėjas iš kaimų žiūdo visas ilgas ir visa absarumuga, kaip milžiniškas magnetas iš lentos ištraukia vinis. Jeigu mes tada nebūtumėm turėję naujos žieminės apranjos ir — savo karininkų, tai, gal būt, jau tuomet bolševikams būtų pasiekę prasiūzti. Daugumas karėvių jau buvo nusiųję atsparimo, bet mūsų generolas, sakau, tai buvo vyras. Kai viskas čėjo į pabaigą, jis buvo ištisai gas mus. Negalima nei išvaizdinti, kad jis irgi ten viduje, ir kad jo dabar jau nėra ..... ir taip pat nėra visų tų draugų!" Tuo momentu jo balsas nutyla. — Girdėjo tik oro srovės garsas pečiuje ir garvežys lauke rėkia kaip gyvulys.

**„Kaip mes iš ten galėjome ištrūkti? Kodėl kaip tik mes, kaip tik aš? Aš patų vis savęs taip klausiu!" — pradeda kalbėti vienas grandinis iš Saksonijos. „Visa tai įvyko kaip siebokšas. Aš tai vis dar negalim tikėti. Aš prikiausiau vienai dirbtuvių kuopai. Mes buvome panaudoti kaip pėstininkai. — Vėliau nebėsaudė joks kulkosvaidis. Mes neturėjome vamzdžių. Nes jie buvo išsiaudyti. Kultas man pataikė į ranką, aš šlauzliau ėtrel, mihėgau į vieną tigonine. Žaizda man buvo provizoriniai aprišta. Daug tvarsliavos ir ten nebebuvo, ir be to , nebebuvo vietos. Mane nusiuntė prie gurguolių. Aš ju nesurado. Klaidžiojau aplinkui. Tuo bėdu. Aš ir atsidūriau aerodrome ir ėmė tiktinai pakliuvau i vieną ju. Tikrai kaip per atebukią mane paėmė lėktuvą. Ir tada prasidėjo skridimai atgal. Mes skridome visiškai žemai, kad nepakliūtume j prieškėtuvinės artilerijos ugnį. Be ėgulos, lėktuve dar buvo aš ir žmonių. Staiga mes gauname ugnies iš sunk. kulkosvaidžio. Mano kaimynas gavo kulką į galvą ir tuoj pat buvo negyvas. Kitų trys sužeisti taip pat buvo kiudy. ti, bet ne miršlamai. Ir radistas buvo sužeistas. Vienas lėktuvo motoras siūdėgė. Dabar buvo galvojau. Mes skridome taip žemai, kad stepėje lėktuvo vaižuokė kartais siekdavo žėmės paviršių. Aeiū Dieu!... Mes galėjo užgeso. Per aukštumas už Dono mes perėjome tikra to žodžio prasme. Viršuje stovėjo bolševikai. Mes matėme ju veidus, lyg būtume pravažiuę automobiliu. Ir visai nešaudė iš ėgsgačio, kadangi mes taip žemai praskridome. Be to, pilotas dar dažnai asisgrįždavo pažiūrėti sužeisto radisto. Kad jis tiktai žiūrėtų j priekį, galvojau visa laikę. Taip mes „išlusotėme" kiekviena žėmės paviršiaus įdubimą, kol staiga po savimi paste. bėjome savo šarvuočius ir po to vienąa aerodromą su vokiškais lėktuvais. Aš po to apkabinau lėktuvo pilota. Aš net nežinau, kokio laisnnio jis buvo. Jei tai būtų buyęs generolas, tai aš ta bučiau jį apkabinęs, taip man viskas buvo nesvarbu. Tai beno buvo skridimas! Pirmasis mano gyvenime."

PUSKARININKIS K.

Vėl užėina tyla vagone. Vienas pastato savo gertuvę ant pečiaus, kad pasildytų kavą. Tai buvo puskarininkis K. iš Vestfalijos, kuris He 111 tipo lėktuvu lėskrido sausio 23 d. pietų metu, kada priešas jau buvo pralauęs vakarinį frontą. Jis, reikia manyti, paskutinis sužeistasis iš Stalingrado. Jo lėktuvas skrido be dideles vairo dalies. Pradžioje pusę kilo, pasiūkusių Lietuvoje — didelėm klausimu stoja prieš akis. Vaizduojuosi laisvą Lietuvą, džiūgaujančius lietuvių veidus ir galiūnus, negėdamas džiaugtis kartu su visais.

Jau ir čia, štabe, tai kurie žaliba, kad, girdi, Lietuvoje gyventojai apsaudę besitraukiančius rusus. Aš tylu, slopindamas džiaugsmą ir stengiąsi neišsiduoti.

Liepos 4 d. Šiandien tam tikri štabo organai susidomėjo mano asmeny.

— Buvau pasiaukęs pas kažkokius politrukus ir įvairiai kamantinėjamas, jiems rūpėjo, ir ką aš esąs, kas toks ir kt. Tarp kitko užduodė nešioti lietuvišką vėliavą. Tvirtėjau pasirengęs rusiškai, nes apranga jau Mogiliove buvau gavęs. Dabar ir tikras tėvas manęs nebepažintų, kaip pakeitę mane šie skarmatai.

Liepos 6 d. Buvau Smolenske parvežti prekių. Turėjau progos pažiūrėti miestą. Jau iš pirmųjų vilgsnių krinta į akis miesto senumas. Kaip ir Minske, čia daug medinių lūšnų, kurios labai biauroja bendrą vaizdą. Miestas yra ant kraštinės Dnieprasa, per kurį veda du tiltai.

Prie vienos maisto krautuvės pamatau ilgą virtinę moterų, laukiančių pirkti duonos. Paklausiu vieną, po kiek duonos galima nupirkti.

— Duoda po 300 gramų visnam piečkėjui, bet jei nori daugiau, stok antrą kartą į eilę!

Pažvelgiu į eilės galą ir pagalvoju, kad vargiai šiandien antrą kartą ką gautum.

— Stai tau ir rojus!

Liepos 9 d. Vis dėlto lietuvio negėjo pabėgęs štabe. Štabo jaukė pedunoti mašina rusų soferiui, o mane tę jokių paaiškinimų šiandien rytą pristatė į Smolensko karinį komisariatą. Sino jų nuolėgimu norėta pasiųsti man bloga, bet išėjo atvirkščiai. Iš čia daug greičiau galima pakliūti į frontą, kaip iš štabo. O ten jau — pamatysim.

Pilnas komisariato rajonas ką tik mobilizuotų 45—50 m. amžiaus vyrų. Mus rikiuoja, išskiaido, vėl rikiuoja. Tvarkos nė už kapeiką. Pats nežinai, ar čia turgus, ar kariškoji armija. Tėl visos netvarkos, atrodo, daugiausia kalta vadovybė, kurį ir negalvoja jos pašalinti.

Liepos 11 d. Po dvieju dienų vedžiojimų ir rikiavimų, pagaliau esame suskirstyti į dalis ir dalinius. Patekau į 3 atsargine bataliono kuopą. Keli iš tos kuopos bataliono, kurių viename esu ir aš, apie 14 km į pietus nuo Smolensko, vienoje gražioje stotyje iš nsandėlių į vagonus krauname avižas. Darbas nėra lengvas, o maistas ne per geriausias — pora šimtų gramų duonos ir šiek tiek žuvies dienai. Keli iš tos žuvies — negalime suprasti.

(B. d.)

V. B-is

GERTONIS

NEKALTINKIT MANĘS

Nekaltink tu manęs, praeinanti žiema,
Kad mano rankos šiandien ginti tėviškės negali...
Žinau, atsimenu... kai fronte užvirė kova,
Jau mano rankos buvo apkasuos nušalę...

Nekaltinkit manęs, geri kovos draugai,
Žinau: Tėvynei reikia daug karių,
Dar žmadėtuos ilgom eilėm sudėti šautuvai
Ir iki valiai yra kovai šviniių...

Nekaltink tu manęs, praeinanti žiema,
Kad aš ligotas, vienišas namuos likau,
Cia, tėviškėj, kitiems darbams plati dirva,
Aš jau pavasari, iš tolo žengiantį, matau...

Karo korespondentas Günther Heysing

Vertė H. A.

(Iš „Das Reich")

RUSIJOS MIŠKŲ TARTYNUOSE

Prieš pat vidurnaktį mūsų eše-lonas pasiekė K. stotelę, kuriojo turėjome išsikrauti ir toliau tęsti žygį pėsčiomis. Moką vietos gyventojų kalba, apsukrūs vyrukai krtimesniuose kolchozuose tuojau pradėjo pastočių medžiotę. Pastotės buvo reikalingos municijos ir šunkiųjų priemonių perveždimui. Po valandos jau buvome pilnai pasirengę nakties žygui. Jau daugiau vadai davė savo vyrams trumpus įsakymus bei nurodymus ir netrukus pajudėjome pirmyn.

Pradėjęs žygis buvo lengvas. Kietas ir platus kelias leido sparčiai žygiuoti pirmyn be jokio nuovargio. Bet tas kelias greit baigėsi, nes jau už ankšto miškinės žinias jis buvo užversta medžiais ir užmiotas. Reikėjo sustis iš gero to ir tiesą sakęs siauras ir mažai važinėtas žiemos kelias, kuris ir žemėtąjyje nėra pažymėti. Bridome iki kelpamo ir nesusigulėjusį sniegą. Žygis nė kiek negalėjo sulėtėti, nes apie 5 val. ryto turi būti pradėtas N vietovės puolimas. Prie vietos ir šalies žiemių vėjas, kuris gausiai žėrė sniegą tiesiog mums į veidus. Keliolika kilometrų taip paklampojus, dar kas sušilo ir pajuto ant nugaros nuo prakaito permirkusius baltinius. Kur ne kur pakelyje stūksojo niūrios, nažytės, pakrypusios, kaišiaūsiasiais stogais, kolchozininkų trobelės. Retkarčiais kur nors iš miniu šalto ametė šuo ir drebėjo nuo šalčio garso negirdėti. Tik nešdamas milžiniškus snieg-lo aštrius, visagalėtai trankosi po laukus ir stengiasi užmušti mus. Kažkas iš mūsų tarpo tą priešą vėją tyliai keikia, bet lygiai su visais nesustodamas žygiuoja. Priešakinė sauja stengdamasi parmirkusius batinius, kur ne kur pakelyje stūksojo niūrios, nažytės, pakrypusios, kaišiaūsiasis stogais, kolchozininkų trobelės. Retkarčiais kur nors iš miniu šalto ametė šuo ir drebėjo nuo šalčio garso negirdėti. Tik nešdamas milžiniškus sniegelo aštrius, visagalėtai trankosi po laukus ir stengiasi užmušti mus. Kažkas iš mūsų tarpo tą priešą vėją tyliai keikia, bet lygiai su visais nesustodamas žygiuoja. Priešakinė sauja stengdamasi parmirkusius batinius ir pato-giausią kelią ir norėdama geriau išaiškinti vietovę, kartais sustabdydavo visą vorą. Tada kojos nors vienai minutei laiko gaudavo pailsėti, bet šaltas vėjas greit perkodavo drabužius ir pasiekdavo suprakaitavusį kūną. Trypėme vietoje, vienas kitą sumėdėme bei vertėme į sniegą ir kitokias bėdas stengėmės neatvėsti, nes gerai žinojome, kad tokiu atveju atvėsimas galį ne vieną greit pagulėdyti ant menčių.

Pasiekus miškuotą ir raižytą vietovę, sustiprinome budrumą. Kariai, kuriems jau ne kartą teko tose vietovėse vykdyti kautynių ir sėdvimus, patylomis tarpusavyje šnabždėjosi ir vienas kitam rodė tas vietas, kuriose jiems priešas buvo surušęs pasalas ir kur buvo atšiūnkamai švinu pavaišintas. Sunkiuosius kulkosvaidžius vežėme ant rogių su įvertusia kaspinais, ten, vynoniais kulkosvaidžiais ir šovinių dėžes nešėmės rankose. Ir taip ikkometras po kilometro bridome prie tikslo. Pagalius ir kojos perėjęs Nuo to žygio dar pasunkėjo, bet nieks tuo nesiskundė ir visi troško kuo greičiausiai pasiekti tikslą.

Aušant pasiekėmė pamiškes, iš kurių tuojau pat turėjome padėti miško aikštėje esančio kolchozo puolimą. Turėnomis žinjomis, bolševikų banditai, atvykę, iš kolchozo esančios savo stovyklos, tame kolchoze surenka sau maistą ir daniai jame nakvoja. Pamiškėse išsitomę sunkiosios priemonės ir iš črių puisų supdami pradedame artėti prie įtartino kolchozo, kuriame netrukus pasteebimas ir žiurinas bėdjimas. Kelione vietose iškilusios baltos raketos skelbia apie priešo pasirodymą. Priekyje esę dalinai atidengia ugnį. Priešas tuo pačiu atsako ir traukiasi į kitoje kolchozo pusėje esantį miško. Priešo manevras mums tik skaną sviesa, juk mes gerai žinome, kad tas miškas iš visų pusių kitų kaimuonėnės dalinių yra be jokios spragos apiveras ir jie, bebėgdami nuo mūšio užšoks ant kitų ir tada jiems geroki teks paragauti švino, ir niekados jau nebeteks kelių užversti, nėti medžiais ir eilėmis ir pragarėjusiais darbelais užšimėnti.

Atsargiai žiūnkame į kolchozą ir vykdome to kritimą. Tos metu priešakinėi dalinai, verždamiesi pirmyn, persekiojo bėgantį priešą ir siekia antrojo tikslo — banditų stovyklos. Kolchozas taip išmiręs, niekur nematyt jokio gyvo padaro. Rūksta iš kaminų dūmai rodo, kad trobų vidinje turi arba turėjo būti nors panašaus į žmogų. Įėjus į bet kurios trobos vidų, pradėjo nieks nesirodo. Tik kada pradėdi apžiūrinėti visas pokampes, randi kokią apskretusią moterį arba murzinę vaikę (dažniausiai ant peciaus), kuris tuojau paleidžia į darbą savo gerkę. Užklausus, kur yra vyrai, vienur gauni tą patį atsakymą, kad čia yrų iš viso nėra arba juos banditai nusigabeno i savo „lagerus".

Vis dėlto iš įvairių apgriuvusių pašūrių išėrapėtėme keletą vyrų, kuriuos tuojau apklausinėjome. Ta visi tvirtino, kad pas juos jokių banditų nėra, nebuvo ir aplamai jie net ir nežinę, koksai sutvėrimas tie banditai. Iš tokio paaiškinimo tuojau galima pedaryti atitinkamas išvadas apie jų meną ir klastingumą. Vyrų tarpe radome keletą žydų, kurie tardymo metu prisipažino, kad esą partizanai. Bet mūsų stovyklos pravesti kolchozui „politpodgotovką" ir mobilizuoti jaunus vyrus į banditų būrius. Sužėmę visus partrimus ir banditams palandinę asmenis, traukiame toliau. Priekiniai dalinai tuo metu jau buvo sulinę į miską, vykdė jo krėtimą ir artėjo prie banditų stovyklos. Tai vienoj, tai kitoj vietoj prie kelio gulėjo nukautų banditų lavonai. Kai kurie su balinis chalatais, turžo specialią uniforma ir kepurėse. Išsiurinėtas penkiakampes žvaigždes.

Artėjame prie miško spindžio, kuriu vyriškiai teks smogti bandų stovyklos kryptimi. Sustojame trumpam susitvarkymui. Truputį užkandame, nes jau 9 valandą ir pilvas reikalauja savo duoklės. Porą kąsnių nurijus, iš dešinės ir iš kairės pusės gilsau miške pasigirdo šaunė šūviai. Kuopininkas, išėmęs ausis, pasiklausė ir tarė apie jį susispietusiems vyrams: —„Man atrodo, kad tuojau prasidės rimta muzikėlė, kuri tęsis visą dieną, todėl reikia iš anksto viskuo pasirūpinti".

Tuo metu staiga visame pamiškių nuože ir gilsau miške prapliupo pragaištka šaunė, kulkosvaidžių ir šautuvų ugnis. Kuopininkas keikėsi ir murmėjo: — „Kad juos kur velniai paimtų, argi jie negalėjo nors vieną minutę vėliau pradėti tokį nesvietišką pyškinimą, o dabar nei šis, nei tas..." Visi kvatojosi, kažkas dar norėjo pradėti pasakoti atlinkamą anekdotą, bet dalinio vado komanda visus nutildė. Tvirtai rankose spaudami savo ginklus, pradėjome listi į miską, kuriame aidėjo šūviai ir vadų komandos.

Miško krėtimas tęsėsi iki pavakarių. Iš ugnies stiprumo buvo galima spręsti, kad mūsų vyrai nesnaudžia. Staiga pasigirdo dalinio vado mno nuolatinio komando davinėjimo prikimęs, balasas:„Laguris". Tanklai susuguisę šimtametis, storulės egles neleido iš tollau pastebėti bandity stovyklos pastatų. Stovyklą buvo tuščia — banditai buvo ką tik pasitraukę. Aplink stovyklą krūvomis sūvestos storos eglės sudarė gerą gynimosi vieta, bet banditai, norėdami išnešti sveiką kailį, ja nepasinaudojo.

Sunaikinę stovyklos pastatus, bršdami per gilų sniegą, lendame gilyn į miską. Spindžiu traukia kolchozininkų rogės su municija ir kitokiais ginklais. Kolchozininkai kaip mumijos tupi ant rogių ir iš jų veidų matyti, kad laučiasi visišką ramiai. Gal būt jiems atrodo, kad čia vykdomi papraesti karo pratimai. Staiga čia pat, už poros šimtų metrų, iš miško tankumyno pasigirdo smarkus šaudymas ir kulkos, smigdamos į eglių kamienus, privertė mus kristi į sniegą ir keletoi šūkiolos tokios uždangos, kuri leistų kiekvienam atskirai palėisti į darbą savo ginklą. Kolchozininkai nusirito nuo rogių ir po jomis palindę trimis pirštais žegnojosi, bandydami: Hospadi, pamiluj" (Dieve, pasigailėk). Tačiau du seniai ir iš vieto nusijudino — jie ramiausiai sau čiulpė machorkės stuoras bukutėles. Dar aplc kažką tarpusavyje ginčijosi, visai nekreipdami dėmesio nei į prazarškią ugnį, nei į kvilpiančias kulkas. Ugnis vis stiprėjo ir artėjo. Palikdami užpakaly savęs išraustus sniego griovius, slinkome pirmyn. Tankumyne pasigirdo sužeistojo dejavimas. Sanitaras, vilkdamas paskui save sanitarinį krepšį nušliaužė girdimų vaitojimų kryptimi. Netrukus grįžo pasiaudydamasis, nes pasirodė, kad iš mūsų vyrų nieks nesužeistas, tik taiviena peršautas banditais šauksmai savo draugų pagalbos. Bet jo draugai jau buvo arba šalia jo bejaunimai lavonai, arba kiek išgalėdami bėgo patys nebėdamai kur. Tuo metu viršum tylėjai ošiančių eglių sustanpė minosvaidžio sviedinys ir atsimušęs į eglės viršūnę sprogo plačiai paberdamas savo skveldėras. Mūsų šalmais dengtos galvos jlaausia i sniegą. Laukiame kitų sviedinių, bet jie jau krito toliau nuo mūsų ir mums rūpeščio nekėlė.

Paiengę šūvisi pradėjo tilti. Pridsidengdami storais medžių kamienais, priartėjome prie tos vietos, kuriog yrė pačios karšlaausios kautynės. Priešo likučiai, kurie dar bandė prešintis, greit buvo likvidusti ir jų stovykla sunaikinta.

Pažiūrę pamiškes, pamatėme žaliąją riketą, kuri rėdėjo kauinčias baigtos, susirinkti nurodytoje vietoje". Tai buvo tuojau ivykdyta. Sveikinamės drangas su draugu ir žiūrime, ar ko netrūksta. Pasirodo, kad visi esame sveiki ir geros nuotaikos. Nuovargį ir nemėgstas aikšte senai jau užmiršome. Kuopininkas patenkintas žypsosi žiūrėdamas į kelis rogėse gulinčius bėkonus, kurios kautynių metu pačiupo iš bandity, vežančių maistą į savo stovyklą.Jis pasakojo, kaip jo vyrai smarkiai pliekėsi su banditais, laikydami apsiuptą bandą. Tačiau žinoma pasėdalyti ir kitokioms kalboms mažai turėjome laiko.

Po valandėlės sėdėjome rogėse ir traukėme atgal į stotį. Stvyja radome ta pat traukinį, kuris mus čia atvežė. Vagonuose kūrenosi skardiniai pečiukai; prie jų šildėmės ir dūvinome šlapias kojines ir aukšojus. Pajudėjus traukiniui, nejučiomis akys pradėjo merktis. Draugas su draugu arti susigiaudę,pačiojo vienas kitam galva ant peties ir ten ir užmėtę dvieių paru būvyje patirto nuovargio....

J. M.

Rytai, 1943 m. vasaris.

Dėl karo sanėlių

Rytuose esąs N lietuvių batalionas gavo iš aukštesnės vokiečių policijos vadovybės raštą, kuriu buvęs viešoms batalijono kariams buojau buvo paskelbtas, būtent: „Atremiant G. miestelio puolimą, 2-ra kuopa drąsiai kovėsi. Už drąsius veiksmus ir pasiektą laimėjimą reiškiu kuopai pagyrimą".

Tą proga norin „Kario" skaitytojams trumpai, apibūdinti tas kautynes, kurias vykdžiusi atskirai stovinčioji mūsų batalijono kuopa už pasiekta laimėjimą gavo pagyrimą.

Jau mėnuo, kai minėtoji kuopa saugoja G. miestelyje esančius įsyvų sandėlius ir vykdo jaunų pavėlėjų didesnį miestą. Už keliolikos kilometrų nuo miestelio stūkso didžiulai miškai. Jau daug kartų tie miškai buvo prečiami ir nakties metu juose besilapstančios raudonųjų banditų gaujos, bet miškai buvo dideli ir dar įungėsi pelkėtais rašatais su kitų miškų masyvais, todėl sunku buvo taip greit galutinai likvidoti juose esančius banditus, kurie nemažomis grupėmis apsiubėdavo vietos gyventojus, degindavo ištisus kolchozus, sprogindavo geležinkelius ir mėsdavo kitus tvarkėti banditiškais darbais užsimėnėti. Gaujų žiabai turėjo radžio stųstavus ir imtuvus, kuriais nustrėkdavo su Maskvoje esančia banditų centru. Iš ten banditai gaudavo jaukymus, tamsiomis naktimis atskridę lėktuvai išmesdavo gaujoms papildymą žmonėmis, ginklais ir municija.

Jau seniai banditams kovojęs G. miestelio įsyvų sandėliai, bet dar kol kas neturėjo pakankamai jėgų jiems užpulti (taip teigė kautynių laukė rasti sužeistieji banditai). Žiemai įpusėjus, banditai susijungė į viena gaują per 500 žmonių ir nakties metu su dviem artilerijos pabūkais, penkiais minosvaidžiais, sunk. ir lengv. kulkosvaidžiais ir automatiniais šautuvais bei pistoletais priartėjo prie miestelio. Savo jėgas įkėdėtaip, kad miestelyje esančioji kuopa negalėtų pasitraukti ir kad atvykusi pagalba netektų į pasalą. Iš to galima daryti išvadą, kad banditai turėjo tiksią ne vien tik užsiėmę. „Patačkem kur reikia", — sušvokėte pro dantis minosvaidininkai ir nukreipę savo minomėdį i priešo minosvaidžių ugniavietes, nes jų sviedinial vienas po kito čia pat ir toliau miestelyje pradėjo sprogėnėti.

Būrininkas R. puolimo pradžioje buvo kuopos vado vadovietėje ir iš ten gavo įsakymą nustėti su atskirai miestelyje stovinčiu būriu, tačiau nepasiekus būrio, „buvo sužeistas priešo apšaudomoje gatvėje. Išlėgęs gėlvės žvilpė kulkos, tačiau sanitaras, nekreipdamas dėmesio į priešo ugnį, sutelkė sužeistąjam primąją pagalbą ir nugabeno jį į tvarbeį. Trobesyje būti irgi menkas malonumas, nes kulkos smaigstosi į medines sienas ir trupina langų stiklus.

Miestelio viduryje, į kurį jau spėjo sėverėti banditai, vyko atkaklios kautynės vyras prieš vyrą. Kuopos vadas greit pergrupavo ugnies priemones ir kuopa sėkmingai pergėlė į priešpuolį. Kareiviai, mėtydami rankines granatas per namų stogus, atkadžiai versėsi pirmyn ir stūmė banditus už miestelio ribų. Atskirai nuo kuopos stovintis būrys, taip pat sėlėjęs, žvilnu vaišino nepraėjusę sveičius. Įėikarčiaive kareiviai stačiomis, pasidėję šautuvus ant tvoru, pyškino į puolančius banditus. Čia lengvai suteidžiamas j. psl. K. Banditai priešpuolio neišlaikė ir visomis kryptimis pradėjo bėgti. Įnirtę kareiviai toli už miestelio ėjęsi ant persekiojo bėgantį priešą, kol savo įsakymą nutraukti kautynes. Tieisiogine kuopos paskirtis nėra, kuopai nėtolti nuo saugojamo objekto.

Banditų artilerijos ugniavietėje nuotos sugrupuotos pabūkas, kuriuo šaudė jau žinome, prasidėjus puolimui kituvo mūsų minosvaidžio sviedinys. Visa pabūkio tarnyba buvo žuvę. Prie mečtžių kamnionų netoli susprogdinto pabūkio, priplotė lavonai darė klaičų įspūdį. Viena banditų kepurė ant pendikamojo stūkso ir dabojo aukštai medžio ant šakos. Šis pabūkas turėjo nulemti banditų puolimą, bet mūsų minosvaidis, pataikęs, jį ir trupėjo pranešenis buvo.

Apžiūrinėjęsi kautynių lauką, aplink esančią miestelį surandėta daug įvairių ginklų ir municijos. Anė sniego tysojo keliolika banditų lavonų. Rasta trys sužeisti, dar gyvi banditai. Iš kurių vienas turėjo „starųjį leitenant" (vyr. žin.) laipsnį. Jie buvo apklausinėti ir iš jų sužinota daug naudingų žinių apie banditų stovyklas ir užsimojimus.

Vietos gyventojų pasakojimu, atsitraukę banditai prie N kolchozo laidoję savo 40 lavonų, kurious atsitraukdėsni spėjo paslėpti. Pats banditų gyvąs vadas Slykčėiausiais žodžiais keikė lietuvius kareivius, vadindamas juos „praschvostais", žvėrimis ir kitokiais vardais. Jo teigimu, jis ir jo „bajavieji" vyrai nestūkęs tokio žvalio prašaimėjimo, kad na tokiu stipriu ir ilgus mėnesius organizuotu „ožriadu" ir dar su artilerija nepaėjęs sudoroti vienos kuopos, kuri net ir įtvirtintų ugniavičių neturėjo. Be to, banditai dar turėjo apie 60 sunkiai sužeistų, kuriuos rogėse skubini vėž N. miesto kryptimi.

Neskaitant dviejų sužeistų puskareininkų, mūsų kuopa jokių nuostolių neturėjo.

Klaikiai strodė apipeštoias ir apdeges miestelis, bet gaisrai banditai buvo nepaleisti — kuopos narsiu vyrai juos apgynė, ir dabar mums aišku, už ką jie gavo aukštosios vokiečių policijos vadovybės pagyrimą.

Psk. JUOZAS MIKŠTAS

Rytai, 1943 m. vasaris.

Mūsų karių bunkeris Rytuose, atlaikęs per 500 bandity puolimą.

O. R. AUDRONĖ

PALAIMINKI MUS!

Linksta dienos kaip svyrančios
varpos
Laiko dėlgės aštriai pabūsiusios.
Dienų plūtėje verdantis darbas —
Nesurgžtė godelėm godotos.

Jauna sanlė verbas jau iškalė —
Rausvakūtinai plikiui pumpurai —
Ryt, žaunesnė nei šiandien, ateis ji
Kvapią žiedų šluma žemėje paskiba.

Tai tik saulė gyvena be laiko —
Jos nebeslegia metų naštą.
Tai tik saulė, kyr žypsena valko
Nekalta, skaidrumu papuošta.

Kas, gi, žemė, jos naktys ir dienos?
Kas, gi, nes ją vikriam siautime?
Tai tik Tu vienas, Tu Viešas, Tu Viešas
Ir atskleisti neleidi save.

Mes vaikai, mes vaikai taip
nuvyės —
Tu belaikis ir Tu mus veli
Tavo pradas dulkelėse gyvas.
Tavo pradas ir mūsų širdy.

Tu gyvybė rausvam pumpurėlyj.
Tu žaunystė vikriu spindulėly.
Tavo mostu prasiskleidžia gėlės —
Tavu mostu tyloje — tyliu.

Tavo dėsnin ir laikas sruvena
Linksta dienos ir jose žmogus.
Tik Tu vienas, tik Tu nepasenęs,
Tai tik Tau nėra „červ", nei „bus".

Bet kas skausmą paėjo mumyse?
Kas pripylė nuodų su kraujo?
Tu tylus, Tu tylus — nesakysi
Tu, kentėjęs dėl mūsų, dėl Jų.

Tu atsiųsi mums palaima savo
Mūsų kelias vingiuotas, klaidus.
Mūsų dienos krauju susiūbavo —
Tu veski — palaiminki mus!

KAREIVIŲ ŠEIMOS IŠLAIKYMAS

Faktas, kurį kiekvienas kareivis išgyvena, yra tai, kad priešo akivaizdoje išnyksta visi kasdieniniai rūpesčiai ir vargai. Visos jo jėgos nukreipiamos prieš priešą ir visos jo mintys yra sutelktos į kovą ir dalyvavimą joje. Valstybė čia visokeriopai padeda. Ji perima kareivio rūpesčius mylimaisiais namie. Kiekvienas kareivis, vykdamas į karo lauką, gali pasiimti ramų tikrumą, kad jo išėjimas nieko nepakeis jo šeimos materialėse gyvenimo sąlygose. Visa tai, ką jis iki šiol pelnė savo darbu ir uolumu, ir toliau bus teikiama jo šeimos nariams.

Visi valdžios organai ir įstaigos turi mielai ir plačiai padėti karo lauke esančio kareivio šeimai. Plačiu mastu sutvarkytas jo šeimos nariams išlaikymo apmokėjimas. Apie tai valdžios organai turi smulkių žinių. Visų pirma, visų valdžios organų uždavinys yra teikti kareiviams ir jų šeimos nariams patarimų, kaip galima geriausiu būdu priteikyti tų taisyklių nuostatus.

Šeimos išlaikymą mokant reikia atsižvelgti į buvusią pašauktojo gyvenimo lygį ir užtikrinti jo išlaikomiems šeimos nariams atitinkamą pragyvenimą. Šis užtikrinimas liečia ne tik kasdieninį gyvenimą, bet taip pat ir tiek paties kareivio, tiek jo išlaikomų šeimos narių turto išsaugojimą. Turi atitinkamose ribose būti vykdomi ir jų pasiimti pasižadėjimai, pavyzdžiui, ratų apmokėjimas. Toks šeimos išlaikymas nėra viešoji globa arba neturtėlių šelpimas, bet savaime suprantama valstybės prievolė savo kareivių šeimų atžvilgiu. Šeimos išlaikymo nereikės sugrąžinti ir jo negalima įkeisti. Nuo jo mokesčiai neimami.

Šeimos išlaikymas bus mokamas visais tais atvejais, kai šeimos narių išlaikymas nėra užtikrintas iš savo pajamų. Bus mokama, visų pirma, tarnautojams, darbininkams. Išimtis bus daroma tik tuomet, kai, pavyzdžiui, turima didelį nuosavą turtą iš kurio palūkanų pašauktojo šeima gali patogiai gyventi toliau. Tokiu atveju į šeimos išlaikymą įskaitoma savo pajamų dalis. Tačiau neįsileidžiama į smulkmeniškumą ir neįskaitoma tai, kas duodama be eilės. Pavyzdžiui, neįskaitoma savanoriškų ligšiolinio darbdavio mokamų priedų, pašalpų vaikams, gimdymo pašalpų, pašalpų gydymuisi, nuošimčių nuo sutaupytų pinigų ir pan. Jei net žmona gali iš savo uždarbio save išlaikyti, tai iki 60% jos uždarbio negali būti įskaityta. Taigi, greta savo uždarbio ji gali gauti šeimos išlaikymą.

Į turinčiuosius teisę gauti šeimos išlaikymą įskaitomi ne tik pašauktųjų arba savanoriais stojančiųjų į kariuomenę ir SS dalinius šeimų nariai, bet ta teise gali pasinaudoti taip pat Reicho darbo tarnybos, policijos rezervo, kitų vokiečių karo pajėgų organizacijų, pavyzdžiui, OT, bet ir įpareigotųjų dirbti darbo tarnyboje šeimų nariai. Šeimos išlaikymą gali gauti taip pat įvairūs kiti giminės. Čia daromas skirtumas tarp tų asmenų, kurie gauna šeimos išlaikymą be jokių tyrinėjimų, ar pašauktasis juos yra išlaikęs, ir tų asmenų, kuriuos maitino pašauktasis. Maitintoju laikomas tas, kas iki savo pašaukimo rūpinosi visai arba žymia dalimi prašytojo išlaikymu. Į pirmųjų tarpą įeina žmona, teisėti ar įsūnyti vaikai arba povaikiai. Prie antrųjų priskaitomi tėvai, seneliai, augintojai, atsiskyrusioji žmona, neteisėti vaikai. Jie turi teisę gauti šeimos išlaikymą. Iš to matyti, kad principas atpalaiduoti kareivį nuo asmeninių rūpesčių yra vykdomas nuosekliai. Pagalvota apie kiekvieną galimumą.

Kiek gali būti mokama? Tai yra, visų pirma, pagrindinė suma, nustatoma pagal lentelę. Ji siekia iki 200 RM mėnesiui. Ši suma nustatoma pagal pajamų dydį. Ją pirmoje eilėje gauna žmona. Šeimai priskaitoma išlaikymo norma, kuri siekia iki 40 RM. Ją gauna turintieji teisę gauti šeimos išlaikymą vyresni, negu 16 metų amžiaus asmenys, o turintieji teisę gauti šeimos išlaikymą jaunesni kaip 16 metų amžiaus asmenys gauna iki 50%. Tuo būdu kiekvienam vaikui mokama išlaikymo norma arba jos dalis. Be lentelėje nustatytos normos ir išlaikymo normos, teikiamos dar įvairios pašalpos. Čia, visų pirmą, reikia paminėti buto nuomą. Ji perimama. Toliau seka išlaidos gydytojui, ligoninei ir gimdymui apmokėti, jei čia nėra apdraudimo. Socialiniai priedai turintiems teisę gauti išlaikymą gali būti teikiami, jei pašauktasis turi teisėtų arba sutartimi pasiimtų prievolių, pavyzdžiui, jei jis turi mokėti ratas. Gali būti suteikta pašalpa, siekianti iki 10% lentelėje nustatytų normų. Svarbu yra tai, kad pašauktojo vaikų profesinis mokymas yra užtikrintas auklėjimo ir mokymo pašalpomis. Gali būti teikiami ir avansai, pavyzdžiui, laiku apsirūpinti bulvėmis žiemai. Be to, dar kitiems ypatingiems atsitikimams yra numatytas galimumas teikti tolesnių pašalpų. Ir iš čia matyti, kad valstybė daro viską aprūpinti savo kareivių šeimoms.

Teikiant visas šias pašalpas, laikomasi principo, kad tai, kas yra reikalinga, bus teikiama, suprantant reikalą. Nebus taikomas principas, kad, sumaniai pritaikius nuostatus, turėtų būti nemokama nieko arba mokama maža.

Pasirūpinimu išlaikymu, nuoma, gydymu, auklėjimu ir pan. dar nėra viskas padaryta. Pavyzdžiui gali būti pripažinti ūkiniai pagelbininkai įmonės darbui tęsti arba laisvajai profesijai vykdyti arba jai palaikyti. Numatoma nuostatų ir į kareivius einantiems ūkininkams.

Vokiečių Reicho uždavinius, vykdant šiuos nuostatus, gina generalinis komisaras. Jis yra nustatanti ir sprendžianti instancija. Jų įgyvendinimas paliekamas lietuvių savivaldai, apskrities viršininkui ir apskričiai nepriklausančio miesto burmistrui.

Svarbiausias principas, svarstant prašymus suteikti šeimoms išlaikymą, turi būti ko greičiausiai leisti turintiems teisę pasinaudoti jiems priderančiu šeimos išlaikymu.

Tokiais atvejais, kur galutinai apskaičiuoti šeimos išlaikymo normoms reikėtų ilgesnio laiko, gali būti teikiami avansai.

Vokiečių Reichas, įvesdamas šeimų išlaikymą, pasiima užtikrinti, kad gaus išlaikymą šeimos nariai tų asmenų, kurie stoja į kovą už savo tėvynę ir bendrus Europos interesus.

Be teisėto sutvarkymo, visi kviečiami padėti pašauktųjų šeimoms. Kaimynai ir draugai, pažįstami ir giminės visomis jėgomis turi stengtis padėti. Esama be galo daug galimumų parodyti, kad kareiviai kovoja už visus tuos, kurie pasiliko namie.

LIETUVOS KAREIVI!

Per tą laiką, kada tu kovoji vokiečių kariuomenėje už Europos interesus ir Europos kultūros išlaikymą, Vokiečių Reichas paima iš tavęs visus rūpiesčius tavo šeimos nariais. Tuo būdu tu gali nieku neapsunkintas skirti save tam dideliam uždaviniui. Vokiečių kariuomenėje tarnaujančių lietuvių šeimos narių ir kitų turinčiųjų teisę gauti pragyvenimą, išlaikymas yra užtikrintas. Visiems kareiviams turi būti suteiktas tikrumas, kad jam aukojant savo sveikatą ir savo gyvybę, bus pasirūpinta ne tik jais pačiais, bet taip pat jų žmonomis ir vaikais ir kitais giminėmis. Principas yra, kad pragyvenimas būtų užtikrintas. Pašalpas šeimoms gauti turi teisę kareivių žmonos ir vaikai. Be to, tą teisę turi ir tėvai, seneliai, patėviai, uošviai ir broliai bei seserys, jei kareivis turėjo teisėtą prievolę juos išlaikyti. Pagrindinės normos yra: 20 — 200 RM mėnesiui. Prie šios sumos prisideda priedai vaikams ir kitiems turintiems teisę gauti išlaikymą. Be to, bus apmokėta nuoma, gydymo išlaidos, socialiniai priedai ir bus mokamos kitokios pašalpos.

Be teisėtų išlaikymo prievolių, bus teikiama pagalba vykdyti ir kitiems teisėtiems, bei sutartimis nustatytiems įsipareigojimams (pavyzdžiui, ratoms mokėti, kai reikia sumokėti išsimokėtinai).

Valstybės globa nesibaigia, pasitraukus iš kariuomenės. Pašalpos šeimai bus mokamos toliau, kol bus visiškai įsitraukta į profesinį gyvenimą. Pašalpos apima ir tas išlaidas, kurių reikėtų turėti ryšium su reikalingu profesijos pakeitimu.

ŠEIMOS IŠLAIKYMAS!

Bus plačiai pasirūpinta vokiečių kariuomenėje arba SS dalinių legione tarnaujančio kareivio šeimos nariais. Valstybė turi daug galimumų padėti. Globą vykdys pirmoje eilėje apksričių viršininkų įstaigos ir apskritims nepriklausančių miestų burmistrai. Jie turi tuoj teikti informacijų! Jie turi duoti kareiviams ir jų šeimų nariams patarimų ir turi padėti jiems, tvarkant šeimos išlaikymo, pašalpų ir rentų klausimus. Valdžios organų uždavinys nėra kaip galima klausiančius atstumti, bet priešingai, nurodyti jiems tikrą kelią. Kiekvienas kareivio narys gali su visišku pasitikėjimu į tas įstaigas kreiptis. Jos jam padės. Ten jis gali sužinoti, kiek bus mokama jo šeimos išlaikymui ir kokių dar pašalpų bus suteikta.

Kazokai joja dėl laisvės

Karas druskingose stepėse

Prie St. baigiasi medvilnės laukai. Pranyksta net sausos stepių žolės, kurias gyventojai naudoja kurui. Prieš mus tęsiasi baltos, druskingos stepės. Milijonai mažų kristalų spindi saulėje. Begalinė vienuma. Tačiau už šitų baltų kalvų paslaptingu gyvenimu gyvena žmonės. Tai vienur, tai kitur pasirodo raitelių siluetai ir staiga pranyksta, lyg būtų juos žemė prarijusi. Bolševikų žvalgai prisiartina iki pat plento, vedančio nuo St. iki A. — Plentas laisvas, - sako kapitonas, - bet kas žino, ar šiuo momentu bolševikai nebandys sutrukdyti susisiekimą. Būkite atidūs.

Prieš mus arti plento pasirodė eskadronas. Draugai ar priešai? Greitai įtempimas nuslūgsta: kazokai! Jie ėjo iš visos Ukrainos, nuo Dono ir Kubanės, nuo Tereko ir nuo Volgos. Veltui Maskva mokė juos pamiršti savo garsią ir garbingą praeitį. Štai jie vėl joja dėl laisvės. Ne caro erelis prieš juos plevena. Sidabrinis simbolis juodame dugne rodo, kad jie prieš naujųjų laikų priešą yra pasiruošę kovoti ir laimėti. Čia, šitose druskingose stepėse prie Kaspijos jūros, kazokų daliniai kovoja prieš bolševikų raitininkų brigadas ir prieš klastingus banditus. Dieną ir naktį sėdi šie tamsiaveidžiai vyrai ant balnų. Atrodo, kad jie priaugę prie balno. Eskadronas, kurį mes sutikome, grįžo iš žvalgybos.

Atostogos už garbės žodį

Iš visų belaisvių stovyklų kiekvieną dieną atvyksta kazokai kovoti prieš sovietus. Lenino ir Stalino įsakymu buvo sušaudyta ar sudeginta šimtai tūkstančių kazokų. Išdidžiai jie prisimena savo tėvų ir senelių pulkus. Jie juokiasi iš bolševikų mėginimų įsteigti dabar, kada jie yra iki kaklo įklimpę, kazokų vienetus — Prie Maikopo, — pasakoja šypsodamasis Sura,— turėjo būti sudarytas Kubanės kazokų pulkas. Bet jame buvo tik keli išbadėję armėnai ir... žydai. Greito vokiečių žygiavimo dėka mes spėjome išgelbėti mūsų kardus, mūsų „čapkas".

Kazokai aprūpinami kaip ir vokiečių kariai. Taip pat jie gauna ir atostogų. Vado rankos paspaudimas lieka vieninteliu ryšiu su daliniu.

Kova iki galo

— Ar jūs žinote? — paklausiau jį,— kas su jumis įvyktų, jei jūs patektumėt į bolševikų rankas. — Mes žinom,— atsako jie. Pilnas paniekos šypsnys sušvinta jų kietuose bruožuose. — Kazokai,— sakė jie,— moka joti ir kariauti. Pasiutėlis Stalinas norėjo mus paversti traktorių bernais ir fabrikų darbininkais. Jūsų viešpats grąžino mums mūsų gyvenimą: joti ir kovoti! Jei reikia, dėlto verta ir mirti.

Kazokai stovi balne ir skriste skrenda stepėmis. Saulėje šviečia jų kardai. Šviesi kibirkštis pašoka aukštyn. Tai kazokas prajodamas pakėlė nuo žemės savo juodą kepurę. — Jie kaip vaikai,— pasakoja liesas, tiesus, kaip žvakė, pulkininkas, kuris vadovauja kazokų pulkui. — Visuomet jie nori pulti ir joti į ataką. Kartais vos galima juos sulaikyti.

Paskutiniuose puolimuose jie ypatingai pasižymėjo. Be baimės puolė jie priešą ir kada jo pasipriešinimas buvo palaužtas, jie persekiojo jį. Šiandien jie puikios nuotaikos. Greit bus naujas puolimas. Ten prie mažų molinių trobelių stovi bailūs ir kartu smalsūs sovietai, kolchozininkai, kurie čia buvo darbams atvežti. Kazokai juokdamiesi prajoja pro juos. Jie saugo didžiulį stepių kaimą.

Saulei leidžiantis nusidažo dangus ir prieblanda pamažu dengia jį. Mažoje trobelėje gyvena kiaulė, avis, karvė, vyras, moteris, šeši vaikai ir mes. Vyras susimąstęs linguoja galvą ir sako: „kazokams gerai."

Artėjančią naktį pasitinka šviesi daina. Vienas balsas linksmai pradeda, kiti rimtu choru jam pritaria. Senis linkteli ir klauso nuaidinčios dainos. Kaimas eina ilsėtis. Ten stepėmis kazokai joja dėl laisvės...

(Iš „Woche" Nr. 6)

VL. JOVAIŠAS

VAKARAS IŠ TĖVYNĖS

Iš Tėvynės vakaras atplaukia
Susimąstęs, tylintis, ramus
Ir Tėvynėn liūdną širdį traukia
Į gimtuosius, mylimus namus.

Ten žara saulėlydžių dar tviska,
Šičia skęsta jau širdis nakty.
Atiduotum, rodos, viską viską,
Kad tik ją vis amžinai matyt.

Ją — tą tylią gimtąją palaukę,
Kryžių, klevą, stogus tuos žemus...
Iš Tėvynės vakaras atplaukia
Susimąstęs, tylintis, ramus.

NUOŠIRDI DOVANA KARIAMS

Panelė A. K — naitė per „Kario" redakciją padovanojo vokų ir popieriaus laiškams rašyti. Visa tai prašė perduoti mūsų kariams Rytuose. Ši jos nuoširdi dovana netrukus buvo perduoda į šiaurinį frontą vienam mūsų daliniui, prašant ją padalyti dalinio kariams.

— Generalinis Komisaras nustatė, kad baudžiamose bylose pirmąją instancija sprendžia Apylinkės Teismai Apygardos Teismų, Apygardos Teismai vietoje Apylinkės Teismų, Apeliaciniai Rūmai vietoje Apylinkės arba Apygardos Teismų, jeigu Vokiečių Teismo Kaune Prokuroras dėl nusikalstamojo darbo ypatingos reikšmės arba bylos išsprendimui pagreitinti nustato šią bylos priklausomybę.

Apeliacinių Rūmų sprendimai, padaryti pirmąja instancija baudžiamose bylose, neskundžiami.

— Dabartiniu metu radiofone vis dažniau pasirodo vaidinimų, susijusių su aktualijomis. Keli radijo vaidinimai buvo skirti žymesnių istorinių įvykių, o taip pat mūsų rašytojų sukakčių paminėjimui. Nepamirštamos ir pasaulinės kūrybos žmonių sukaktys.

Pradedame

Ištrauka iš dienoraščio

Šalta. Labai šalta. Mėnulis toks susitraukęs, mažytis, apjuostas dideliu balzganu ratu, žiūri į sustingusią žemę. Kur-ne-kur žybsi mažytės žvaigždutės, o tarp jų maži, baigią nykti, balti debesėlių pūkeliai. Sniege, žėrinčiam mėnulio šviesoje, driekia tamsų šešėlį niūrus, gelsvom fanierom užkalintais langais, „dom selsavieta". Pro visus kaminus stulpais kyla ir ore išsisklaido balti dūmai.

Kampinis kambarys su dviem dideliais langais ir dar didesnėmis stiklinėmis durimis papuoštas vėliava su balta Vytim. Čia pasitalpino mūsų štabo rikiuotės skyrius. Kaip žirniai beriami, tarška rašomoji mašinėlė, spaudžiama įgudusių pirštų. Greta mašininko sėdžs A.... diktuoja iš juodraščio lapukų operacinį įsakymą Nr. 1.

„Uždavinys batalionui. Sustiprintam dviem automatiniais pabūklais-fliakais, x dienos būvyje pasiekti Z. D. K. kaimų ribą ir pasirengti gintis. Kaimynai iš kairės A kovos grupė, iš dešinės kaimynų nėra..."

Vienam gale ilgo tamsaus koridoriaus, pašaliais pilno „sekretnų" geležinių dėžių, mūsų ginklų sandėlys. Ginkliaus J.... net akiniai rašoja, turi daug darbo. Vienas per kitą grūdasi prie durų iš dalinių atsiųsti vyrai. Kiekvienas be raginimo skuba. „Kaip pasiklosi, taip išmiegosi", — sako sena patarlė, todėl žiopsoti nėra kada.

Kitam gale to pat koridoriaus „Šernas", taip pat vyrų užgultas karstosi po ferflegungo dėžėmis užverstą sandėlį. Ir ko tik čia pas jį nerasi: ir sušalusių į ragą raugintų kopūstų, ir karvių šlaunių, ir šokoladinių saldainių, ir vanilinos. Kiekvieno jų nustatyta norma, ir susvarstyk, jei gudrus, po gramą, po pusantro.. Galva sukasi, tikrai...

Ir mūsų kambary, greta rikiuotės skyriaus, darbo netrūko. Renkami komplektai, klijuojami ir su spalvotais pieštukais visaip braukomi žemėlapiai. Kai maždaug buvo viskas sutvarkyta. A...., virėjas iš pamėgimo, sukinėjosi apie iš vagono atsigabentą geležinį pečiuką ir keptuvėje čirškino atsivežtus lašinius su kiaušiniais. Pakvipo visas kambarys ir mes „dykaduoniai" nekantriai laukėme vakarienės.

Kai pavakarieniavę nusišluostėme taukuotas lūpas ir nepagailėję gražaus žodelio virėjui užsirūkėme storus cigarus, daugumas sėdome rašyti laiškus. Kam trūko vietos gretimam kambary prie stalo, tas čia pat, pavirtęs ant grindų patiesto čiužinio, pasitiesęs prieš save baltą lapą, kažką pagalvodamas brauko.

Manau, kad visi vieną ir tą patį, tik gal kitais žodžiais, vienas daugiau, kitas mažiau margina baltus lapus.

Daug kalbų ir juoko buvo, kai ėmėme skirstyti daiktus, ką imti ryt, ką ne. Nereikalingus daiktus dėjom į lagaminus ir nešėme į sandėlį. Atiduodami lagaminus veik kiekvienas; rodydamas pririštą kortelę, kažką šnibždėjo Ag...., į ausį. Reikalas nelabai malonus.

Jau daugumas knarkė, kai aš su daktaru palindom po jo raudona vatine anklode.

✿✿✿

Tik ką buvo pradėję švisti, kai išėjau pro duris ir sustojau ant laiptelių, pridengtų trikampiu stogeliu. Tokia šalta oro srovė užpūdo mane, kad noroms nenoroms turėjau kišti rankas į kišenius.

Apie mūsų kareivines pilna vienkinkių siauručių rogių. Tuščios — jose tik mažos šieno gniūžtelės. Maži, įvairaus plauko suvargę arkliukai, galvas nuleidę, stovi liūdni. Vežikai, daugumoj senos moterys ir seniai, susigrūdę prie durų, prie sienų, kai kas ir į koridorių įslinkęs. Mat, vis užuovėja, šilčiau. Man sustojus tarpdury, visų akys nukrypo į mane. Žiūri vaikėzai išsižioję, paraudusiom nosim, šlakuotais veidais. Žiūri seniai sprandus į kailinių apykaklę įtraukę ir moterėlės rankas į kailinukų rankoves susikišusios. Tik pora senių su manim pasisveikino kilstelėdami prie kailinių kepurių nuo darbo sugrubusias rankas. Kiti gi žiūri iš paniūrų ir tyli.

— Zdrastvuite, — atsakiau jiems ir darausi aplink. Tik iš to vieno pratarto žodžio jie suprato, kad moku rusiškai, ir visi sujudėjo. Vaikigaliai prilindo dar arčiau ir spoksojo į mane naują milinę, į blizgančias sagas, niekad jiems nematytas. Mažas berniukas, apsivilkęs dideliu suplyšusiu švarku, net rankovę atsmaukęs pirštu parodė į mane savo kaimynui ir kažką tyliai kugždėjo. O kai pamatė, kad aš tai pastebėjau, patraukė po nosim kabančius du didelius lašus. Paskui tuo pačiu pirštu pabraukė po ja ir nedrąsiai užlindo už kiek didesnio kaimyno su nutriušusia, apskrita kaip cukraus galva, baronine kepure.

— Tai važiuosime, ką? — užkalbinau juos.

— „Na, da"... — atsakė stovintis prieš mane senis. Visi dar drąsesni pasijuto. Net toliau stovintieji prislinko arčiau. Vienas jų aukštas, į kuprą susimetęs, sulinkusiomis per kelius kojomis, išdrįso paklausti — kur. Nieko jam neatsakiau, tik nusišypsojau, o pasijuokiau, kai pirmasis — žilaplaukis kumštelėjo paklausiusį į pašonę ir atsakė už mane:

— „Taino.. durak...".

— Važiuosim, taip važiuosim, o kur, pamatysim, kai nuvažiuosim, — atsakiau jiems. Ir vėl tas pats senis kumstelėjo pirmajam į pašonę ir pusbalsiai paaiškino:

— Na ką, ar nesakiau?...

Pirmasis paprašė manęs užrūkyti. Ištraukiau papirosą ir padaviau jam. Paprašė ir ugnies, daviau ir tos nuo savo papiroso. Patenkintas senis užtraukė ir papūtė dūmą pro pražilusius, parudavusiais galais ūsus.

Vienas kitas vyras su trispalve paženklintu šalmu, baltu chalatu apsivilkęs, pasirodė tarpdury. O netrukus jų jau visas būrys sukinėjosi tarp rogių ir krovė į jas įvairius daiktus. Į vienas dedamos šovinių dėžės, į kitas granatos, į trečias vėl išnarstytos virtuvės ir maistas. Laiko nedaug ir vyrai skuba, zuja, kaip bitės apie avilį.

Lygiai 6 valandą pajudėjo pirmoji kuopa. Ji išvažiavo į pietų rytus at-

Mūsų GYVENIMAS

GELEŽINKELIO SARGYBOJE

Geležinkelis šių dienų kare sunkias ir labai atsakingas pareigas. Jam reiškiama pagarba savaisiais ir supranta, kad geležinkelio ištisai puškoja, dunda traukiniai, gabendami frontui pastpriėmus ir karo medžiagą. Karo technika, kad ir tobula būdama, be geležinkelio turėtų perdaug supraktuoti kiekvienam laimėjimui.

Šiuo kartu Sąjungos geležinkeliai, kaip ir pastos, sargyboje. Siekia nuo Vakarų Europos. Vokiečiai, pradėjusi karą su sovietais, turėjo šunsiąti ne tik jos armijas, bet ir nugalėti susiskėimą, sutvarkyti geležinkelių tinklą, jį pritaikinti ekspluatvimui ir karo tikslui.

Jeigu pavažinti kelioliką km geležinkeliu nuo „M" miesto į pietus, kur geležinkelis juodomis savo ylomis duria per miškus ir krūmus, tai pasidarins pro vagono langus gana pastebėti apačioje pylimų ne dideliu iki stogų žemė apsikasusius žemelius, bunkerius. Bunkerių kiekmuose ir geležinkelio linija vaikščioja „A" batalono vyrai. Jų dėvima žalia uniforma ir Vyčio Kryžiaus ženklas Bunerės aiškiai byloja, kad šie kariai yra atvykę iš Lietuvos.

„A" batalionas saugoja vieną geležinkelio ruožą. Batalono vyrai tam tikroms sargybų grupėms kiekvieną bunkeriuose. Čia gyvenimas be patogumų, artimiausias kaimas nuo geležinkelio km, bunkerio taip pat nearti. Bunerės savo rajone kiekvieną šiuntia patrulį geležinkelio apsaugai ir minų ieškojimui. Pats minų ieškojimo darbas yra sunkus ir reikalingas ypatingo pastabumo, nes minų yra įvairaus dydžio ir be to, dažniausiai užkasamos. Daugiausia minuojama tamsiomis naktimis, pilnai slaučiant, nes dėl blogo matomumo pikladarys sunku pastebėti, o jo pėdsakai užmiršti.

Patrulė yra ištikimas savo tarnybos, jo negasdina ligi ir šalta žiemos naktis, nei i jį paleistas šūvis. Aplamai, ši tarnyba reikalauja šalto kraujo ir apdairumo, puikaus orientavimosi ir drąsos. Patrulis negali ilsėtis savyje nakties, jis jūs nas juodoj nakty tarp juodų begių saugoja šią plieninę judėjimo artėrią.

Ne kartą čia naktimis trata kulkosvaidžiai ir pokka šautuvai. Sviečiamos kulkos su ilgomis ugnies šluotomis narsto viri pylimo, tarsi raganos ščrubėamos ir vestuvinę puotą.

Apylinkėje slaučia banditai nereta mėgina priaisinti prie pylimo ir užminuoti geležinkelį. Jų gaujos sudarytos iš kelių ar keliolikos driskių, mėgstančių iš toli ir trumpai susiaušti. Batalionas vyrai su panašiais švykiais yra gerai susigyvenę. Mažai susišaudymai laikomi ilgos nakties pajvairinimu.

Ne karty Baltgudijos pelkių ir raistų arnaję vietui mėgino savo menų. Jų padėtas minas mūsų žaliukai vyrai tiesiog suoodžia. Retai kuriai pasiseka susprogti ir padaryti žalos. Nors batalionas neturi specialistų, tačiau jo vyrai pačiuo sudėtingiausius uždaisius, visas žydiškasias grybes paverčia niekais. Ne kartą batalono karial padėjo ir vietiniai apsaugai išvalyti kaimus, atstatyti juose rimtį ir saugumą. Būdavo atsitikimų, kad mūsų kėli vyrai išvaikė ištisas, net tki šimto, bolševikinio banditų gaujas. Granatomis susprogdindavo jų kulkosvaidžinnkus, atimdavo šaudmenis, vežimus ir gyvulius.

Ne karta batalono karių už narsumą ir kitus pasižymėjimus tarnyboje yra pristatyti apdovanojimui garbės ženklais.

Batalionas batalono karys stengiasi būti tikras lietuvis, atkaklus ir pasiryžęs kovoje su tėvynės priešais. Ir čino, kad kiekviena jo tarnybos diena yra pliusas bendrai pergalei ir naujam rytojui.

J. psk. Julius Susmaras

PASIŽYMĖJIMO PRIPAŽINIMAS MŪSŲ KARIAMS

Vokiečių Tvarkos Policijos Vado Lietuvoje įsakymu neseniai paskelbta visa eilė pasižymėjimų ir nuopelnų principinio mūsų Savisaugos Dalinio kariams, veiksmuose prieš banditus: N. batalono leitenantui T., kain savanoriškam būrio vadui, už sugingai energingą asmenišką veikimą jam pavestame ruože. N. batalono leitenantui G. už asmeniškas drąsas banditų valymo veiksmuose. Leitenantui A., viršilai R., puskarininkiui S., grandiniui B., civiliams V. M., už pasižymėjimą banditų sudėtinę veikimo, valymo vietoje. Vachmistrui M., policininkui P. ir policininkui D. už energingą veikimą prieš banditus.

GRAŽIAI PAMINĖJO VIENERIŲ METŲ SUKAKTĮ

Vienas Lietuvos Savisaugos Dalių batalionas, 1942 m. kovo 11 d. iš Kauno išvykęs į Rytus, š. m. kovo 14 d. savo metinę sukaktį paminėjo lietuvių bariu rasiąs valandėlėje. Pradžioje batalono atstovas vrš. G. perskaitė batalono vado raštą į tautiečius, sužeistus draugus ir LSD karius. Suvaidinta batalono karių parašyta vaizdelis iš kovinės bunkeriuose gyvenimo „Garsai iš Rytų".

Valandėlė baigta buv. batalono vado kpt. G. žodžiu į karius. Batalionas per tuos vienerius metus turėjo ir aukų sužeistais ir žuvusiais, ir dabar didvyriškai ir narsiai kasnasi pirmose linijose. Dar pernai metais batalionas papildytas vienu daliniu iš Vilniaus.

(JKU)

PROVINCIJOS SPAUDA REMIA MŪSŲ KARIUS RYTUOSE

Aukštaičių savaitraščio „PA Balso" administracija ir toliau kviečia tautiečius prenumeruoti laikraštį mūsų kariams Rytuose, kurie laukia iš savo gimtojo krašto lietuviškio spaudos žodžio. Laikraštis pažymi, kad prenumeratorių pavardės būsiančios skelbiamos spaudoje.

Viršilai Valentui Lukaševičiui

Iraqiškai žuvus Rytuose, jo artimiesiems reiškia nuoširdžią užuojautą

Batalionas viršilas ir puskarininkiai

KARIAI RŪPINASI SAVO TAUTIEČIAIS

„Tėviškė" rašo, kad neseniai i Siaulius grįžo viena lietuvių Jakubėnų šeima, Sovietų Sąjungoje išgyvenusi tris metus.

Tarp kitų savo pergyvenimų toji šeima pasakoja, kad jiems akys nušvitusios, kai sužinė, kad lietuvių kariuomenė kai kuriuos patarnavimus ir už tai gaudavę pakankamai maisto, o taip pat ir drabužių.

Ypač labai apsidžiaugę, kai į jų sritį atvyko vienas lietuvių dalinys, kuriam toji šeima taip pat atlikdavusi įvairius patarnavimus. Buvę gera ir sotu gyventi. Jų 13 metų sūnus lietuvių dalinyje kelis mėnesius tarnavęs ir verčiu ir epie 5 mėnesius išsėdėjo bunkeryje drauge su lietuviais kariais. Gyvenimą bunkeryje jis ir dabar prisimena su pasitenkinimu.

Jakubėnų šeimai grįžti į Lietuvą sudarė sąlygas minėtas lietuvių batalionas.

♦ PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI ♦

Karial, kas žinote apie likimą ėl. Vinco Kriščiūno, kuris karo pradžiai buvusio Varėnos II poligone, 262. SP. baterijoj. leško brolis mokyt. J. Ūrbelis, Šlapaberžės p. ag., Kėdainių aps.

Ell. Kazys Paukštė, tarnavęs 1 pėst. pulko ryšių kuopoje, bolševikmečiu 1940 Pabradės poligone (paito dėdutė 312). Kas žinotų ka nors apie jį, prašoma pranešti Undrei Paukštė, Priėsginės km., Ignalina, Švenčionių aps.

Ell. Andrius Bedalis, bolševikų laikais tarnavęs Pabradės poligone (paito dėdutė 315). Kas žinotų jo likimą, prašoma pranešti tėvui Petrui Bedaliui, Dirvonišlio km., Krinčino, Biržų aps.

Antanas Šilakas, tarnavęs 1 pėst. pulko 4 kuopoje, Pabradės poligone. Kas žinotų jo likimą, prašoma pranešti Domicelei Šilakienei, Mieloinų km., Oneliai, Rokiškio aps.

San. vrš. Jonas Lipnickas, 297. SP. 8 Varėnos poligono 1941.VI.21 komandieruotas į Tala. Žinantieji jo likimą maloniečkite pranešti mokyt. Lipnickienei, Raguvėlė, Panevėžio aps.

Redakcijos atsakymai

Vienam lietuvių karinsi potockiečiui. Tamstos rašinėlio „Iš mūsų pergyvenimų" laikraštin nedėsime, bet persiųsime informacijos reikalais vienai atitinkamai įstaigai.

V. Mikšlienei, „Karys" sveikinimų nebeda.

R. R., Aukšmės kryželis" netiks.

Ell. Vyt. J. Tamstos eilėraštis „Broliams Rytuose" netiks. Siūlomas.

Bataliono Ž. Kai tik gavome, Tamstos rašką, tuoj persiuntėme psk. J. M. Tokiais atvejais geriau palikti vokus nepriašytus, negu paskui užrašant ant jų ir tuos braukyti ne vietoje įrašytus žodžius.

Lietuvių policijos pareigūnų tarnybinis patikrinimas

ON KAUNAS. Šeštadienį apie pietus gyventojų dėmesį atkreipė gražiai, su šautuvais ir su muzika pravažiavę gatvėmis tietuvių policijos pareigūnai. Jie grįžo iš tarnybinio patikrinimo, kurį laikas nuo laiko suruošia Kauno Schutzpolizeidienst-tės Hauptmann der Schutzpolizei Büngeris.

Tarnybinio patikrinimo metų kapitonas Büngeris, pražygiavęs kartu su miesto policijos vadu Renegeriu pro išsirikiavusiųjų eiles, pasakė susirinkusiems vyrams kalbą. Primindamas paskutinėmis dienomis vykusį paruošimą, kurio tikslas buvo skatinti drausmę, gerą laikysenę ir nuotaiką, ir kuris parodė, kad policijos uniformą nešiojantieji vyrai supranta kreivėjimus ir reikalavimus, kapitonas Büngeris ypač palietė vokų viršijančius totalinio karo tarp Europos ir bolševizmo būtinumus. Seldami didžiųjų frontų pavyzdžiu ir iš jo aukų semdamiesi jėgą, policijos vyrai tiap pat atlieką savo pareigą toje proteinėje, kuria jie patys ištisai pasirinko, klausydami įsakymų, tikėdami Fiureriu ir būdami virtai įsitikę pergale. Totiau kapitonas Büngeris asmeniškai pasidomėjo vyrų rūpesčais ir pagėidavimais. Vyriausieji vadovybės ausys visuomet atviros. Miesto policijos vadas Renegeris po to kalbėjo apie didelius uždavinius, kuriuos suvokiu laiku turės atlikti vyrai, kurie Tėvynės nešioja ginklą, kurie ir savo tvarkymo pareigas kėda širdi ir sieną ir, laikydamiesi disciplinos ir pasitikėdami vadovybe, ikinką visas jėgas galutiniam laimėjimui.

Po to buvo žygiuojama pro miestą, ir gyventojai susidarė stiprų įspūdį apie laikyseną tų vyrų, kurie, nepaisydami visai kvailų ir piktų gandų bei žkalbinėjimų, supranta savo tarnybos reikšmę, atsispiria visoms bloguoms įtakoms ir duoda aiškų atsakymą nesąžiningėms kurstytojams.

Prie savo įstaigos čiūnę SS-und Polizeiführer Litauen, SS-Brigadeführer und Generalmajor der Polizei Wysocki priėmė pražygiavusių policininkų paradą.

DŠ KARIŲ ANKETU

Ell. A. P. rašo: 1941 m birželio 21 d. vyrai sėržantų tarnyboje paskirtas sargybon prie Tribunolo Vilniuje. Sargyboje sulaukiau ir birželio 22 d. Apie karą mums pranešė atnešusieji pyrotyvus.

Apie 13 val. turėjo mus pakeisti, bet nesulaukėme nei pamainos, nei žinių. Tuo laiku prasidėjo bolševikų nesupranta ir manęs klausia, ką jie sako. Žinoma, jam tekėjo nesakiau.

Jau artėjo vakaras, bet taip pat nei pamainos, nei vakarienės nesulaukiame. Apie 22 val. vienas lietuvis karėvis bėga mus stotiės. Aš jį pasišaukiu ir pasiteirauju apie padėtį. Jis man atsako, kad jis jau veikias su partizanais ir rusas šaudo. Man tuojau dingtelėjo mintis, kad gali ir man būti riesta, nes sargyboje esu drauge su rusu.

Netrukus motociklu atvažiavo vienas rusų leitenantas, jėlo jį tribunolą, pasėmęs kažkokią dėžę ir jau sėdosi ant motociklo. Tačiau dar susilaikė, pasišaukė man buvusį sargybos draugą ir rusą ir tik jam kažką pasakęs nuvažiavo.

Rusas sargybinis tuoj liėkė į sargybinę, kur kuopininkuotoja ėjo Sovinių dėžė. Aš tuo tarpu užbėgau iš kitos pusės pažiūrėti, ką jis daro. Rusas užšvilko milinę, dėžę atplėšė, pilnas Kiesnes esančiomis šovinių ir pagaliau užsitaisė šautuvą.

Aš stoviu už lango ir galvoju, ką dabar darysiąs. Ėjau iš tai, ką jam rusų leitenantas šnibždėjo. Užėjo tokia pasiutusi mintis, kad šis rusas rengiasi mane nušauti. Teko staiga veikti. Nieko neiaukdamas pirmas šoviau į rusą ir jis sudribo ant laiptų. Tuoj įbėgau į sargybinę, pasėmiau likusius šovinius ir pro kitas duris išbėgau į koridorų. O iš šo koridoriaus buvo matoma gatvė.

Tik čiai žiūriu, kad rusų mažoras atbėgęs ėmė šaudyti vyrus, prie kurių stovėjau sargybioje. Na, manau, kai ras nušautą rusą, man bus blogai. Kitos sėkmės neradamas, pro stiklines duris paleidau šūvį į rusą majorą ir jis sukniubo, bet dar rankomis laikėsi už vartų rankenos. Nežinau bolševikai ir dėlimiau laukan. Jau buvo 24 val. nakties. Tamsu.

Bėgu Gedimino gatve nieko neišteidamas ir nieko nemanydamas. Tik staiga kažkas tamsoje rusiškai suriko: „Rankas aukštyn!" Aš valandžiukė sustojau, bet pamatęs rusus, vėl pasileidau bėgti. Tuo laiku rusai man šaudyti, bet tamsoje nepataikė. Užbėgęs už kampo nusiavinau batus, kad jie nebaudotų, i vieną ranką pasėmiau juos, o i kitą šautuvą, vėl bėgau per miestą. Priėbėges Gedimino kalną radau savo kuopos karėvių ir partizanų, prie kurių prisidėjau ir veikiau drauge su jais prieš bolševikus

Ell. P. M. rašo: 1941.VI.23. ryto metą mus nuvedė į slėnį, kuriame pasigirdo keletas šūvių. Politrukas su kuopos vadu, rusu, mus vedžiojo iš vieno galo į kitą, nežinodami kur eiti. Paskui nuvedė į vieną pušynėlį ir čia liepė užsimaskuoti nuo vokiečių lėktuvų. Kiekvienam karėviui išdavė po 10 šovinių, o aš, kaip kulkosvaidininkas gavęs 40 šovinių ir ėmė iš taikytojo gavau 30 šovinių.

Apie 11 val. gavome įsakymą traukties. Už Valkininkų sukėjome prieš rusus. Aš su eiliniais C ir K. nuginklavome kuopos vadą rusą Iin. Vasiljev'a ir perdavėme jį vokiečiams.

Parengė St. Sirvys.

PADĖKA

Vilniaus Universiteto Ligoninės Vilduo Skyriaus gydytojui p. Povilui Gibinui už rūpestingą mano gydymą ir priežiūrą tariu nuoširdų lietuvišką savanorišką ačiū.

Pak. Kazys Majauskas
Rytų fronto karys

Nr. 12 (1174) Vilnius, 1943 m. kovo 20 d.

TARYBŲ LIETUVOS

PRENUMERATA metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1,50 RM.

Išsiraošos maž ausias metų ketvirtinė. Prisitaikant kaiendorinės ketvirtos, psv. I — III mėn. IV — VI ir t. t.

Kultūrinės naujienos

— Kovo 13 d. įvykusiame savo pasitarime Vilniaus muzikai nustatė galutinai laiką, kada Vilniuje bus surusta muzikos savaitė. Muzikos savaitė prasidės balandžio 11 d. Programoje numatyta pora simfoninių koncertų, kameriniš muzikos koncertas, vienas liaudies ansamblio koncertas, trys choru koncertai, kuriuose dalyvaus Filharmonijos, Katedros ir Vilniaus Pedagoginio Instituto choral.

— Naujai suorganizuotame Švenčionių Miesto Teatre rež. A. Stanulis ruošia Vyt. Alanto „Užtvanką".

— Valstybinė Leidykla šiose metu išleidžia Petro Rimkūno apyską jaunuomenei, pavadintą „Našlaitėlė". Netrukus Valstybinė Leidykla išleis naujai parašytoniius Bernardo Brazdžionio ir Stepo Zobarsko veikalus.

— Vilniaus miestas turi gilias spastuvinių tradicijas. Jau 1520 metais čia buvo įsteigta pirmoji spaustuvė, iš kurios paskui buvo steigiamos ir kt. spaustuvės visame krašte. Kuri laika Vilniuje buvo labai gerai suorganizuotas spaustuvininkų tinklas. Tačiau per bolševikmetį viskas išardyta. Dabdiam spaustuvininkų trūkumui pašalinti Vilnius imasi iniciatyvos ruošti profesionalius spaustuvininkus. Tuo tikslu prie Vilniaus V Amatų Mokyklos steigiama spaustuvininkų mokykla su poligrafijos skyriumi.

— Šiemet sueina lygiai dešimt metų nuo pirmojo „Giriučia Krašto" numerio pasirodymo. Pora žurnalo numerių yra išėjusių ir karo metu. Dešimties metų progo norima išleistė jubiliejinis numeris. Sis žurnalas yra nemaža prisidėjes prie mūsų etnografinio, istorinio ir kultūrinio lobyno sudarymo.

— Siauliuose prie Miesto Teatro suorganizuota operetė, kuri nuo kovo 15 d. pradėjo repetuoti operetę „Gri - Gri". Operetės pastatymu vadovauja iš Kauno J Šiaulių teatro persikėlęs Dautartas. Operetės pastatyme dalyvaująa apie 70 žmonių.

— Radviliškio Gimnazijos Tėvų komitetas pastangomis suruoštas antras šiais mokslo metais meno vakaras, kurio programoje buvo inscenizuota „Jūratė ir Kastytis".

— Vilniaus Muzikos Mokykloje šiuo metu mokosi per 300 mokinių. Šiemet Mokykla išleidžia kelis absolventus.

— Artimiausiame Vilniaus Miesto Teatro repertuare numatyta Hermano Bahro „Koncertas", Jocheno Huto „Keturios draugės" ir Otto Ernsto „Auklėtojas Flaksmanas", o „Vaidilos" teatras — A. Rūko pagal Žemaitės parašytas veikalas „Petras Kurmelis".

— Vilniaus Miesto Priešgaisrinės Apsaugos dūdų orkestras, vad. Julius Siniuns, pradėjo ruošti naują repertuarą koncertams, kuriuos vėlęs Vilniaus visuomenei Gedimino kalno papėdėje. Koncertai bus pradėti atšilus orui.

— Vilniaus radiofonas ruošia visą ciklą lietuvių autorių kūrinių valdinimu. Valdinimuose talkininkaus Vilniaus Miesto teatro aktoriai.

— Dar pernai Marijampolės Mėgėjų Teatras buvo įpilietintas ir apsčiai buvo Miesto Profesionalų teatru. O štai, neseniai jis susilaukė ir naujų rūmų, kuriuos teatrui pastatė parapija, kun. klebono A. Kazlausko vadovaujama.

— Neseniai iš spaudos išėjo „Žemės Ūkio" Nr. 2. Turinyje daug aktualios medžiagos ūkinials klausimais.

— 1.000 paveikslų paroda, kuri anksčiau buvo ruošiama Ivairiuose Rytų Lietuvos miestuose ir miesteliuose, dabartiniu laiku perkelta į kitas Lietuvos sritis. Dabar ji vyksta Marijampolėje.

— Pavasarį Šiauliuose ruošiama dailės paroda. Parodoje, be tapybos, numatyta išstatyti drožinių, neriniu, audiniu, siuviniu, ir kt. J šią parodą norima įtraukti ir kt. Lietuvos vietose gyvenančius dailininkus.

— „Dailės" kooperatyvas susitarė su skulptoriais, kurie pažadėjo paruošti mūsų žymiųjų vyrų bei tautinės sąmonės žadintojų biustų barelijefus. Pirmoje eilėje norima paruošti Dr. J. Basanavičiaus, Dr. V. Kudirkos, Maironio, Vaižganto ir kt. biustus.

— Plačiai Lietuvos visuomenei žinomas Juozas Ardickas vasario mėnesį šventė savo 30 metų darbo pieno ir gyvulių ūkio srityje sukaktį. Jis prieš 30 metų įsteigė pirmąjį galvijų kontrolės rateli ir pienine Šiaulių apskrityje. Siandien jų tinkias placiai yra išsišakojęs visame krašte.

Sportas

Kai kurių klubų mūsų sportinis gyvenimas siekia jau dvidešimmetį ir duoda progos padaryti tinkamą apžvalgą atliktų sportinės veiklos darbų. Štai, kovo 11 d. sueio lygiai 20 metų Kauno Sporto klubui Kovui, kuris pačioj sporto organizacijų kūrimosi užuomazgoj buvo Kauno LFLS skyrius, o lau 1923 m III. 11 d. perstorganizavo į atskirą sporto vienetą. Po atkaklių darbą ir didelio strupumo Kovo sp. klubas lieka vienu pajėgiausių klubų futbolo varžybose.

Visą eilę metų buvo Lietuvos futbolo meisteriu, turėdamas labai atsparią gynimo liniją. 1926 m. viešnagės metu Latvijoj įveikė Rygos meisteri FKK 1 : 0 ir Liepojos Olimpija 2 : 1. Šie laimėjimai buvo mūsų futbolo pajėgumo įrodymas, nes latvių rinktinė daugumoje būdavo sudaroma tik tu dviejų minėtų klubų žaidėjų. Niekas neužmirš gražaus pasirodymo prieš užsienio komandas, kur kovė čiai savo energija ir didele sparta 1927 m. įveikė 2 : 1 Vienos Hakoach, 1932 m. Ryros Union 5 : 2, su Vengrų profesionalais Budafok sužaidė 2 : 2. 1937 m. kovoje prieš garsiąją Vienos Rapid komandą baigta lygiomis 0 : 0, kurioje žaidė puolimo fenomenai Binderis ir Passeris. Po kai kurio laiko ir įvairių žaidėjų pasikeitimo komandos lygis buvo krięs, bet dar 1933 ir 1935 m. iškovojo Lietuvos pirmenybių nugalėtojo vardą. Lietuvos rinktinės sudėtį yra davę visą eilę geru ir ryžtingu žaidėjų kaip brolius Žebrauskus,_ Sabaliauskus Žukauskus, Garbačiauską, Gudelį, Čitavičių, Dr. Jankauską, Paulauską ir eilę kitų.

Be futbolo, koviečiai turėjo ir gerų dviratininkų kaip ilgametį trumpų nuotolių meisterį Preisą ir Mažeikauską, Maekevičienę. Lengvojoj atletikoj iškiriti Stulgaitis, St. Sabaliauskas (mirę), Balčiūnas ir Jankauskas. Tai visi lengvosios atletikos užuomazgos kūrėjai ir aktyvūs dalyviai.

1925 m. koviečiai buvo. dvigubi krepšinio meisteriai Lietuvoj, nes iškovojo pergalę yryv ir moterų grupėj.

Dabartiniu metu uoliai pasireiškia bokse ir sunkumų kilnojime. Turint galvoj sunkias kūrimosi sąlygas, pasiekti vaisai yra gražūs

Dabartiniu metu Kauno Kovuj vadovauja p. Citavičius, o Vilniaus skyriui Žiurkevičius.

—1943 m. kovo 3 d. Kūno Kultūros Rūmų Taryba turėjo pirmąjį posėdį, kuriame buvo išnagrinėta 1941—42 m. sportinio darbo ir organizacijos veiklos trūkumai, pasireiškę ir užsilikę dar iš senesnių laikų, be to, kiti nesklandumai, trukdantieji šį darbą. Sioms negerovėms pašalinti nutarta: pasirėšti kuosias sportinio darbo organizavimo, veiklos ir sportininkų auklėjimo negerovės kučtuojau šalinti, nes nario nedrausmingumai, girtaujimas ir žemmantiejі sportininko vardą elgesiai išvykų metu yra tikras sportinio gyvenimo vėžys. Todėl visa tai turinti galvoj, K. K. Rūmų direktorius, artimai bendradarbiaudamas su sporto kl. vadovybėmis, kviečia į bendrą darbą neįsiamenes reiškiniams pašalinti. Tokie aplinkraščiai gauti visuose sporto rajonuose ir vietos vadovybių išsiuntinėti klubų vadams vykdyti.

—Vykstančiose Vilniaus klubų šachmatų pirmenybėse pirmauja Svolkinas su 4,5 tšk. iš 6 partijų. Antroj eilėj po 4 tšk. turėdami eina Mažeis ir Skėma. Meisteris Vaitonis šiuo metu išvykes, todėl jo galutinų pasėkmių dar nežinoma.

—Kaune jau prasidėjo pavasario futbolo rungtynės. Kovo 14 d. Perkūnas įveikė pavasarinės formos Kovą 8 : 0 (2 : 0).

—Kovo 21 d. Kauno Wehrmachto futbolo rinktinė projektuoja tarpmiestines rungtynes su Minsko Wehrmachtu. Jei šis bandymas nejvyks, tai greičiausiai bus pravestos varžybos tarp Vilniaus ir Kauno Wehrmachto rinktinių, nes 1942 m. vilniečiai tokias varžybas laimėjo net du kartus.

—Stalo teniso rungtynės Kaunas—Vilnius — Provincija, kurios turėjo įvykti Vilniuj, dėl techninių kliūčių atidėtos. Jei sąlygos leis, tos varžybos įvyktų balandžio mėn. vidury.

Kovų sritis Vidurinėje Tunizijoje (Weltbild).

Rinkime foto nuotraukas

Mūsų krašto būtovės tyrimui ir naginimui labai vertinga medžiaga yra ivairios (senesnių ir dabartinių laikų) foto nuotraukos. Tokios foto nuotraukos dažnai nevertinamos ir naikinamos mėtosi pas daugeli senesnių ir dabartinių laikų fotografų, foto mėgėjų ir šiaip pas ivairius asmenis.

Lietuvos Mokslų Akademijos Etnografinis Muziejus Vilniuje prašo visus, kurie turi tokių Lietuvos senovę (kad ir netolima) pavaizdinančių nuotraukų ar negatyvų, jų nenaikinti, nenumėtyti, bet atsiųsti žemiau paminėtu adresu Muziejui. Siųsdamas besimėtančias ir smulkinimui skirtas nuotraukas Muziejui, prisidėsi prie savo krašto būtovės, savo senosios kultūros pažinimo, prisidėsi prie tam pažinimui medžiagos rinkimo.

Muziejui siųsti tokias nuotraukas kuriose matyti:

1) Ivairus apsivilkimas bei apavas (senovinės portretinės ir žmonių tipų nuotraukos);

2) pavieniai pastatai, pastatų grupės ir pastatų detalės, pvz. vienkiemiai, sodžiai, dvarai, miestai, sodžiu miestu ir sodybų gatvės, kiemai, atskiri namai, namų pagrindinėmis, kompytelės, bažnyčios, kryžiai, kapinės ir t. t.;

3) baldai, indai, kambarių ir kaimų paslaugos ir t. t.;

4) Žemės ūkio irankiai (arklai, plūgai, akėčios, šakės ir t. t.);

5) Žemės ūkio darbai namie ir lauke (arimas, sėjimas, javų ir šienų piovimas bei valymas, nuplauti lauk lauke ir t. t.);

6) Ivairių amatų darbai ir irankiai (puodžių ratų, stalių, namų statytojų, kalvių, kailiadirbių ir t. t.);

7) medžioklės ir žūklės darbai ir irankiai bei grobis;

8) bitininkystės darbai ir irankiai (bitynai, avilai, barčiai, ivairūs smulkesni bitininkystės irankiai);

9) buvusių sodžių ar dvarų paskirų gyvulių ir gyvulių kalnenės;

10) susisiekimo ir transporto priemonės (ratai, rogės, nešimo ir traukimo priemonės, pakinkiai ir t. t.);

11) buvusių, bet dabar jau pasikeitusių vietovaizdžių nuotraukos, pvz. prieš ir po nusausinimo balos, upės, ežerai, prieš arba po nukirtimo miškai, sodžiaus prieš vienkiemiais iškirstymą laukai ir t. t.

12) Ivairūs, suėjęs, pasilinksminimai, žaidimai, iškilmės, šventės, puotos, susirinkimai, atlaidai, prekymečiai, turgai, procesijos, talkos, vestuvės, krikštynos, laidotuvės, Kalėdų, Velykų, Sekminių, Joninių šventimas ir t. t.

Jei siuntėjui parenkant nuotraukas kilta svyravima ar ta nuotrauka muziejui gali tikti, ar ne, tada siuk ja muziejui. Muziejuje tinkamas nuotraukas atrinks ir saugos jas ateinančiems kartoms.

Siunčiant nuotraukas ant jų nugarėlių pastastu pieštuku ar rašalu užrašyti šios žinias: ką nuotrauka vaizduoja, kur tai yra (km., valsč., apskr.), kada fotografuota, kas ir kada nuotrauką muziejui dovanojo. Be tikslių metrikų nuotraukos vertė tokstui mažėja. Tą pati daryti ir su siunčiamais foto negatyvais. Negatyvus siusti geral įpakavus.

Vilniaus Etnografinis Muziejus
Vilnius, Pilies 11 nr.

Mes Sąvysomės

* * *

— Atsipraašu, pone mokytojau, kad taip vėlai atėjau i mokyklą. Mat, mūsų namuose žiryt gandras sušlankė ir aš privalėjau pargabenti akušerę.

— Taip, tai taip. Bet ar tuo negalėjo broliis pasirūpinti?

— Ne, pone mokytojau, tai būtinai reikėjo akušerės.

* * *

— Mums reikia prityrusio žmogaus, kuris galėtų užpildyti vieną laikraščio skiltį ir į visus klausimus atsakyti.

— Tai galiu aš, — pasitvirtino kandidatas, — nes esu jau vienuolikos gyvenančių valkų tėvas.

— LSD bataliono vadas kalba su savo vyrais.

Ir ilsintis mūsų vyrams ginklai parengti.